TÖB-DER

DANİŞTAY KARARLARINI UYGULAMAYAN

Milli Eğitim Bakanı Dengiz'i Mahkemeye Verdik

TÖB - DER Genel Merkez Avukatlarımızdan İlhan **Dişçi, TÖB** - DER Ankara Şubemiz üyelerinden Mahiye Morgiil (Pekmezci) hakkındaki Danıştay Kararını uygulamayan Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'i maddi ve manevi tazminat isteği ile mahkemeye vermiştir.

Üyemiz Mahiye Morgül 'Pekmezci), 24.2.1972 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığınca müstafi sayılmıştı. Bakanlığın bu işlemini Danıştaya götüren avukatlarımız, Danıştay Beşinci Dairesi tarafından 19.2.1973 tarihinde verilen yürütmeyi durdurma kararının uygulanması îçin 21.6.1973 günü Milli Eğitim Bakanlığına başvurmuşlardır. Bakanlığın Danıştay kararını aradan geçeri **zaman** içinde uygulamaması üzerine avukatımız Dişçi, 30.7.1973 tarihinde Noter aracılığıyla Bakan Dengiz'e bir ihtarname çekmişti. Bu ihtarname üzerine de Danıştay kararını uygulamayan Dengiz aleyhine avukatımız Dişçi, **15.1.1974** günü Ankara Asliye Hukuk Hakimliğine dava açmıştır. Dişçi'nin dava dilekçesinde özetle şöyle denilmektedir :

1 — Davacı Mahiye Pekmezci, Nevşehir Lisesinde

(Devamı Sayfa 22'd«)

başyazı

Meyak ve Öyak Girişimleri

Uzun bir süreden beri, arkadaşlarımız ısrarla «Meyak - Öyak» üzerinde durmamızı, hiç değilse bir açıklamada bulunmamızı isterler. Oysa, biz de açıklamayı, esas girişimcilerinden beklemiştik. Uygulamadaki çehresinin gün ışığına çıkmasını istemiştik. Beklememiz boşuna oldu.

Sosyal kurumları değerlendirirken, onların romantik amaçlan üzerinde durmaktan ziyade, söz konusu sosyal kurumlan meydana getiren, onları gerekli kılan şartlarla, amaçlarını gerçekleştirecek kadrolar üzerinde durmaya mecburuz. Yani böylesine ekonomik sosyal kurumlara neden ihtiyaç duyulmuştur? Bu kurumlar hangi sosyal kesime ya da hangi sosyal sınıfın çıkarı doğrultusundadır? Ve bu kurumlan yürütecek, amaçlan gerçekleştirecek kadrolar kimlerden ve hangi kategorilerden oluşacaktır?

Bir ekonomik - sosyal kurumun adı ne olursa olsun, gerçek niteliği hakkında bir fikre varabilmek, en azından bu sorulara verilecek cevaplara bağlıdır.

Her sözümüzde politik bir yan arayan ilgililere hemen duyuralım ki, «Meyak-Öyak» kcfmisu bizi ve tüm üyelerimizi yakından ilgilendiren ekonomik ve sosyal bir konudur. Biz, bu konu üzerinde meslekdaşlanmızı açıklığa kavuşturmakla yükümlüyüz. Yani, herhangi bir siyasal amacımız yoktur. **(Devamı Sayfa 23'de)**

BU SAYIDA

Başyazı : Meyak Öyak Girişimleri 1
Genel Merkezden Şubelere 2
Şubelerimizden Haberler 6
Haberler 7
Kıyım... Kıyım... Kıyım 8
Ölüm Adm Kalleş Olsun 9
Mehmet KOÇ
Atatürk ve Atatürkçü Öğretmenlere Karşı Sürdürülen Düşmanlığın Kökeni 10
H. Basri AYDIN
Ülkücü Bir Bakan 11
M. Rauf İNAN
Hukuk Kavramı 14
Avukat Halit ÇELENK
Feodal Toplum 15
Edebiyat Ödülleri 17
Hikmet ALTINKAYNAK
Umut 20
Nazım HİKMET
Olağanüstü Dönemin Kültür Hayatımıza Getirdiği Yozlaşmalar 21
Bize Gelen Yayınlar 24

genel merkezden şubelere

ŞUBELERİMİZE ÖNEMLE DUYURULUR ;

tüm TÖB - DE^Şube Bâşkânlarırımızın (ya da şube yönetim kurullarının seçeceği bir temsilci), Bölge Temsilcilerimizin, Danışma Kurulu Üyelerimizin ve TÖB - DER Genel Merkezi Yönetim Kurulunun katılacağı ve aşağıdaki konuların ele alınacağı toplantı 7-8 Şubat 1974 günleri Ankara'da Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 30/A numaradaki Güney Park Gazinosunda yapılacaktır.

Şubelerimiz, toplantıya kajtılacaki temsilcilere ait aşağıdaki bilgileri, bir adet vesikalık fotoğrafla birlikte, en geç 5 Şubat 1974 gününe kadar posta ile ya da elden Genel Merkezimize göndermelidirler.

a) Adı - Soyadı :

b) Şubedeki Görevi :

c) Doğum Tarihi :

ç) Görev Adresi :

e) Temsil Ettiği Şube :

TOPLANTIDA ELE ALINACAK KONULAR :

1. AÇIŞ KONUŞMASI (Ali Bozkurt, TÖB - DER Genel Başkanı)

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 10

2. AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN FONKSİYONU VE ÖĞRETMENİN UYANDIRMA GÖREVİ (Hamdi Konur, TÖB - DER Yönetim Kurulu Üyesi).

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 10.3O

3. ÖĞRETMEN ÖRGÜTÇÜLÜĞÜNÜN KISA TARİHÇESİ VE ÇAĞDAŞ ÖRGÜT ANLAYIŞI (Ali Kayn*a, TÖB - DER Ankara Şubesi Üyesi)

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 14.00

4. MEMURLARIN VE ÖĞRET^MENLERİN ÖRGÜTLERİNDEKİ ANAYASAL VE YASAL HAKLARI (Avukat Halit Çelenk, TÖB - DER Hukuk Bürosu Müdürü)

Günü : 8 Şubat 1974 : 9.30

5. TÖB - DER ŞUBELERİNİN ÇALIŞMA İLKELERİ (Şaban Sezen, TÖB - DER Genel Sekreteri)

Günü : 8 Şubat 1974 Saat : 13.00

6. BİR DERNEK GENEL KURULU NASIL YÖNETİLİR? (Avukat H. Cemal Başbay)

Günü : 8 Şubat 1974 Saat : 15.00

Yukarıdaki konular, hazırlayıcıları tarafından toplantıya sunulduktan sonra, aynı konularda, toplantıya katılanlara da görüşlerini ortaya koymaları için söz verilecektir. Bu bakımdan, arkadaşlarımızın toplantıya hazırlıklı gelmeleri gerekmektedir.

Bütün şubelerimize, Bölge Temsilcilerimize ve Danışma Kurulu üyelerimize duyurulur. Saygılarımızla.

*

DANIŞMA KURULUMUZ 9 ŞUBAT'TA TOPLANACAK

TÖB - DER Danışma; Kurulumuz, Yönetim Kurulumuz ile birlikte, 9 Şubat 1974 günü toplanacaktır. Danışma Kurulumuzun, bu toplantısında, 7-8 Şubatta yapılacak toplantının da değerlendirilmesi yapılacaktır.

DOĞU VE GÜNEYDOGU'DA YAPILACAK BÖLGE TOPLANTILAMIZ

Yönetim Kurulumuz, bölge temsilcilerine de danışarak, önümüzdeki şubat ayında dinlenme tatilinden yararlanarak, bazı doğu ve güneydoğu şubelerimizi kapsayan bölge toplantıları yapmaya karar vermiştir.

Bölge toplantılarında, öğretmen ve örgüt sorunları, örgüt çalışmalarımız görüşülecek, eleştiriler değerlendirilecek ve üyelerimizin istekleri saptanacaktır.

Zaman ve ulaşım güçlükleri nedeniyle böyle bir olanak oldukça zor ele geçtiğinden, bu toplantılarımızın değeri daha da artmaktadır. Ancak toplantıların yararı şubelerimizin ve üyelerimizin katılma oranına bağlıdır.

Bu nedenle görevli arkadaşlarımızın gereken titizliği gösterip üye ya da üye olmayan tüm arkadaşlarımızın katılmalarını sağlamalarını dileriz.

Aşağıda toplantıların yeri, gün ve saati, katılacak şubeler gösterilmiştir.

TOPLANTI YERİ	GÜNÜ	SAATİ	KATILACAK ŞUBELER
1 — ELAZIĞ	11 Şubat 1974	13.00	Elazığ, Baskil, Keban, Palu, Tunceli, Mazgirt, Nazimiye, Ovacık, Pülümür, Malatya, Akçadağ, Arapkir, Arguvan, Doğanşehir, Hekimhan, Yeşilpmar.
2 — DİYARBAKIR	11 Şubat 1974	13.00	Diyarbakır, Ergani, Hazro, Silvan, Mardin, Derik, Kızıltepe, Midyat, Savur, Urfa, Birecik, Hilvan, Siverek, Suruç, Viranşehir.
3 — BİNGÖL	12 Şubat 1974	13.00	Bingöl, Kığı, Karakocan.
4 — SİİRT	12 Şubat 1974	13.00	Siirt, Batman.
5 — MUŞ	13 Şubat 1974	13.00	Muş, Varto, Bulanık, Tatvan, Bitlis.
6 — VAN	13 Şubat 1974	13.00	Van, Erciş, Başkale, Hakkari, Çukurca, Uludere.

SABAHATTİN ALİ HİKÂYE YARIŞMASI SONUÇLANDI

YEDİ ADIMLAR Dergisinin açmış bld͎uğu Sabahattin Ali hikâye yarışması sonuçlandı. 1973 Yılı başlarında açılan yarışmaya, 16'sı öğretmen olmak üzere, 70 hikayeci katıldı. Bekir Yıldız, Leyla Erbil, irfan Yalçın, Metin İlkin ve Orhan Suda gibi devrimci yazarlardan oluşan jüri, 15.12.1973 günü toplanarak, öyküleri titizlikle inceleyip ödül alacak yazarları seçtiler. Buna göre:

ZEHRA TUNÇ (TÖB-DER'H öğretmen) Kibritler adlı öyküsüyle birinci, MEHMET BAŞARAN (TÖB-DER'li öğretmen) Ayrılanmak adlı öyküsüyle ikinci, AHMET SAY (Gazeteci) Kara Lastiğin M'utsuzluğu adlı öyküsüyle üçüncü olmuşlardır. Ayrıca DURAN YILMAZ'ın (TÖB-DER'li öğretmen) Yurt Yeri, Hasan Kıyafet'in (Tutuklu TÖB-DER'li öğretmen) Baraç adlı Öyküleri övgüye değer görülmüşlerdir.

Derece alan ve övgüye değer görülen öykülerin tümü Yeni Adımların ocak sayısında çıkmıştır. 5 TL. karşılığında Yerebatan Cad. 43/5 Cağaloğlu, İstanbul adresinden sağlanabilir.

Derece alan öğretmenlerimizi kutlar, Yeni Adımlar Dergisinin her zaman izlenmesini salık veririz.

Çorlu'da Bölge Toplantısı Yapıldı

Edirne, Uzunköprü, Keşan, Meriç, Kırklareli, Vize, Saray, Çerkezköy, Gelibolu, Hayrabolu ve istanbul şubelerimizden birer gurup arkadaşlarımızla Genel Başkan Ali Bozkurt, genel sayman yardımcısı Ömer Aydın, danışma kurulu üyeleri Süleyman Üstün Ali Şimşek ve Tunca Kartal'ın katıldığı Trakya bölge toplantısı. 6.1. 1974 günü Çorlu'da yapıldı.

Çorlu Şube Başkanı Muzaffer Akdere'nin açış konuşmasından sonra, danışma kurulu üyesi ve bölge temsilcisi Süleyman Üstün toplantı yönetmenliğine getirilmiştir. Üstün'ün yönetmenliğindeki toplantıda çevre şubelerden gelen üyelerimiz, örgütlenme sorunları üzerinde görüş ve eleştirilerini dile getirmişlerdir.

îlk sözü alan Uzunköprü Şubq Başkanı ibrahim Soy'an, «Bölgemizde örgütlenmenin yavaş olması bizi çok'üzmüştür. Bunun başlıca nedeni, baskılar ve baskıların öğretmen arkadaşlar üzerindeki olumsuz etkileridir» demiştir.

Vize şubesi üyesi Hasan Sıtkı Aydın, Vize şubesinin sayıca güçlü olduğunu, bunu nedeninin, örgütlenmede ilköğretim müdürü Halit Köprü'nün faal görev alması olduğunu belirtmiş ve «Bir çok yerlerde idarecilerin baskı ve engelleme çabaları örgütlenme hızını yavaşlatmaktadır. Bize düşen şey, bu baskı ve engellemelere karşı birleşmek ve korkulan aşıp, adam sen deciliği bırakıp, var gücümüzle çalışmaktır» demiştir.

Saray şubemiz üyesi Cevdet Akça, bir çok yerde yerel örgütlerin var olduğunu ve bu örgütlerin tüm öğretmenlerin örgütlenmesini engelleyen en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemiştir.

Daha sonra söz alan Meriç şubemizden Ilyas Özmen «Öğretmen kitlesi olarak sayısız sorunlarımız vardır. Bu sorunlara sahip çıkan öğretmen sayısı ise çok düşüktür. Bazı arkadaşlar «TÖS bize ne kazandırdı ki TÖB - DER ne kazandırsın» demektedirler. Bu görüş yanlıştır. Dağınık olduğumuz sürece hiç bir sorunumuzu halledenleyiz. Makam hırsını ve bana değmeyen bin yaşasın zihniyetini yıkmalı, bizce esas olan şeyin öğretmenlik olduğunu unutmayarak, meslek onurumuza sahip çıkmalıyız» demiş ve bu tür toplantılara parasızlık yüzünden uzak yerlerdeki öğretmen arkadaşların katılamadığını söyliyerek. toplantıların her ilde yapılmasını önermiştir.

istanbul şubemiz başkanı Erdal Altan önümüzdeki sorunların örgütlenme ve eğitim olduğunu belirterek, yerel örgütlere karşı kesin tavır alınmasını istemiş, TÖB - DER'in güç zamanların örgütü olduğunu belirterek «Dernekler yasası çok dar bir zihniyetle hazırlanmıştır. Öğretmenler çok büyük görevler yapmışlardır. Öğretmen ve kuruluşunun bu denli göze batması başarılı işler yapmasındandır. Gün gelecek, engelleyici yasalar kalkacak ve TÖB - DER yeni boyutlara ulaşacaktır.» demiştir.

Çorlu şubemiz üyesi Dündar Us, haber bülteninin, ilerici basının, tek haber kaynağı olduğunu belirterek, öğretmenle ilgili her tür habere bültende yer verilmesini istemiştir.

Yine Çorlu şubemiz üyesi Mustafa Çarıkçı, TÖB - DER'in öğretmen örgütlenmesinde bir aşama olduğunu belirterek; demokratik haklarımızı alma yolunda yasal sınırlar içinde mücadele etmemiz gereğini savunmuştur. Uzunköprü şubemiz üyesi Süleyman Uysal ise, tümü dar gelirli olan öğretmenlerin dayanışmalarının şart olduğunu, kıyılan öğretmenlere sahip çıkılması gereğini belirtmiş ve öğretmen cezalanmnda af kapsamına alınması için çalışılmasını istemiştir.

Daha sonra söz alan istanbul şubemiz üyesi Volkan Durasıllı yurt sorunları ile meslek sorunlarının birbirinden ayrılamıyacağmı belirterek «Meslek ve yurt sorunlarının çözümü için mücademe etmenin tek yöntemi örgütlenmektir. Bu nedenle örgütlenmeye ve örgüt içi eğitime hız vermeliyiz.» demiştir.

Çevre şubelerden gelen üyelerimizin konuşmalarından sonra söz alan Üstün; «Bir yanda Atatürk'ün özlemini duyduğu bir Türkiye, bir yanda bugün üzülerek gözlemlediğimiz geri bıraktırılmış Türkiye var. Biz, halkımıza soyulduğunun bilincini götüreceğiz. Çalışmalarımız açık ve yasal sınırlar içindedir. Bu nedenle korkmuyoruz, korkmıyacağız. Gerçekleri söylemek suç değildir. Halkımıza ters düşmeden ve halkımızla bütünleşerek mücadele edeceğiz.» diyerek sözü genel başkana bıraktı.

Genel başkanımız Ali Bozkurt iki saate yakm konuşmasında tüm konuşmacıların sorularını, yanıthyarak, örgütümüzün çalışmaları ve politikası hakkında geniş bilgi vermiştir.

Örgütlenmenin yavaş olmadığını söyliyen Bozkurt «imzasız veya bir iki imzalı yalan ihbarlarla öğretmen kıydığı halde. 500-600 imzalı veli, vatandaş dilekçelerine aldırmayıp öğretmeni yerine vermeyen, hatta hiç görev vermiyen bir yönetim karşısında örgütlenme yavaş değil, tersine hızlıdır» demiştir.

Daha sonra Türkiye öğretmenlerinin örgütlenmedeki bilincine değinen genel başkanımız, ülkemizdeki öğretmen örgütçülüğünün kısaca tarihçesini anlatarak, emperyalizme karşı 1919 yılı mayısında istanbul Sutanahmet meydanında yapılan mitingin o zamanki öğretmen örgütü tarafından düzenlendiğini söylemiştir. Kurtuluş savaşında Anadoluya adam ve silâh kaçırılmasında etkinlik göstererek Atatürk'ün takdirini toplayan devrimci öğretmenleri sindirmek kimsenin başaracağı iş değildir» demiştir.

TÖB - DER'li öğretmenlerin niteliğini belirten Bozkurt «TÖB - DER üyesi öğretmenler, çevrelerinin en çalışkan kişileri olmalıdır. Görevini yapmıyan, gereksiz yere okulunu kapatan, rapor alarak görevine gitmeyen, halkın inançlarına ters düşen, arkadaşlarını yalan yere ihbar eden, kendini içkiye, kumara veren, kısacası bazı politika esnafı gibi gavurca yaşayıp, müslümanca nutuk çeken öğretmenler TÖB - DER'li olamazlar.» diyerek sözlerini bitirmiştir.

UYSAL YENİPAZAR ŞUBEMİZDE

Yönetim Kurulumuzun kararı üzerine Genel Başkan Yardımcımız Musa Uysal, 1.1.1974 günü Yenipazar Şubemiz üyelerinin tayin ettiği mutemedin Kaymakam tarafından kabul edilmemesi üzerine üyelerimiz maaşlarını zamanında alamamışlardır. Genel Merkezimize başvuran şube yöneticileri zamanında almamıyan maaşlar yüzünden üyelerimizin mağdur olmaması için yardım istemişti. Bunun üzerine Yönetim Kurulumuz Yenipazar Şubemiz üyelerine verilmek üzere Uysal aracıyla 20 bin TL. gönderilmesine karar vermiştir. Yenipazar'da şubemiz üye, yöneticileriyle ve Kaymakamla görüşen Uysal, mutemetlik sorununun çözümlenmesini sağlamış ve üyelerimiz kendi seçtikleri mutemetten bir iki gün gecikmeyle de olsa maaşlarını almışlardır. Genel Merkezimizin Yenipazar şubemiz üyelerinin zamanında almamıyan maaşları yüzünden üyelerimize yapmış olduğu yardım çevrede çok olumlu karşılanmıştır.

D

BURHAN BİBER MUCUR'DA

Genel Sekreter yardımcımız Burhan Biber, kuruluşu yenilenen Mucur Şubemizi incelemek için 26.12.1973 günü Mucur'a gitmiştir.

Yönetici ve üyelerle görüşen Biber, şubemizin ve üyeldrin isteklerini saptamıştır.

□

BURHAN BİBER DÖRTYOL'DA

Biber, 4.1.1974 günü TÖB - DER Dörtyol Şubemize gitti. Biber'e bu gezisinde Bölge Temsilcimiz Mehmet Alıç da katıldı. Dörtyol'da ve üyelerimizin yoğun olduğu Kuzuculu'da şubemiz mensuplarıyla görüşen Biber, şubemizin sorunlarını üyelerle birlikte görüşerek çözüme kavuşturdu.

ÜSTÜN VE KARTAL'IN ÇALIŞMALARI

Danışma Kurulu üyelerimiz ve Marmara Bölge Temsilcilerimiz Süleyman Üstün ve Tunca Kartal, bölgelerinden bulunan şubelerimize giderek şubelerin) yönetici ve üyeleriyle görüşmüşler ve şubelerimizde çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

Üstün ve Tunca'mn çalışmaları özetle şöyledir :

1. 22.12.1973 günü TÖB - DER Tekirdağ Şubemizin kongresini izleme, şube yöneticileri ve üyelerle görüşme, şubenin sorunlarını saptama.

2. 23.12.1973 günü TÖB - DER Keşan Şubemizi ziyaret, Şubenin üye sayısını artırma konunusunda çalışmaların gözden geçirilmesi, «TÖB - DER'li Öğretmen Tipi» üstünde tartışma, şube çalışmalarının bir programa bağlanması.

3. 23. 12.1973 günü Malkara Öğretmenler Derneği'ni ziyaret, dernek yöneticileriyle TÖB - DER Şubesinin kurulması konusunda ön görüşme ve çalışmalar.

4. 28.12.1973 günü ipsala'yı ziyaret, TÖB - DER Şubesinin yeniden kurulup, çalışmalara başlaması konusunda öğretmenlerle görüşme ve olumlu sonuç.

5. 29.12.İ973 günü TÖB - DER Enez Şubemizi ziyaret, şube çalışmalarının göden geçirilmesi, şube çatısı altında öğretmenlerin tam bir birlik ve dayanışma içinde oluşunun ve şube çalışmalarının örnek oluşunun saptanması.

6. 30.12.1973 günü TÖB - DER Uzunköprü Şubemizi ziyaret, Şubenin her bakımdan iyi çalışan, kayıtlarını düzenli tutan, üye sayısını artıran bir şube oluşunun saptanması, şube yönticileriyle görüşme.

7. 31.12.1973 günü TÖB - DER Meriç Şubemizi ziyaret, şube yöneticileriyle görüşme, şubenin yeni kurulmasına rağmen hızla gelişmesinin saptanması.

8. 31.12.1973 günü Çerkezköy'de öğretmenlerle görüşme, şubenin açılması için çalışma.

ÖĞRETMEN SORUNLARI SENATODA

Antalya Senatörü Reşat Oğuz, Kubilay'ın gerici güçler tarafından öldürülüşünün 43. yıldönümü dolayısı ile Senato'da gündem dışı bir konuşma yaparak, eğitim sorunlarımızın tam bir çıkmaz içinde olduğunu söylemiştir. Oğuz konuşmasında özetle -şunları demiştir :

«Bugün yurtta orta dereceli okullarımızdaki öğretmensizlik had safhaya gelmiştir. Ortaokul ve liselerimizdeki çocuklarımızı okutacak . öğretmen yoktur. Büyük illerin lise ve ortaokul öğretmenleri, özel okullara, hatta dershanelere kayarken, Anadolu, özellikle Doğu Anadolu «öğretmen, öğretmen» diye adeta" feryat halindedir. Heyetler öğretmen istemek için Millî Eğitim Bakanlığının merdivenlerini adeta aşındırmaktadır.»

«...Dokuz ay önce, sayın Millî Eğitim Bakanının Başkanlık yaptığı bir toplantıda, Ortaöğretim Genel Müdürü, «7 500 adet ortaöğretim öğretmenine ihtiyaç bulunduğu» hususunu sayın Bakanın sorusuna cevaben arzetmişti. Bu ihtiyaç bugün adeta çığlaşmıştır, mevcuda 350 ortaokul daha katılmıştır.»

«...Eskiden beri süregelmekte olan bir espiri vardır; yeni açılan okullara öğretmen bulunmadığı zaman derler ki : «Bir müdür, bir mühür vardır ve okul açılmıştır». Ama şimdi ilgililer ifade ederler ki, «mühür var, müdür yok, öğretmen kıtlığı içindeyiz.»

«...Seçim bölgelerimizden gelen tazyike mukavemet gösteremiyerek durmadan okul açıyoruz, ama öğretmeni nasıl bulacağız düşünmüyoruz.»

«...Türkiye Cumhuriyetinde en çok ihmale, hatta en çok gadre uğrayan kesim öğretmen topluluğudur.

«Öğretmenin bir memur statüsü içinde mütalâa edilmesi idarenin büyük hatasıdır.

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

ŞENKAYA ŞUBEMİZ DE KAYYIM DA BULUNAN TÖS MALLARINI ALDI

TÖB-DER Şenkaya Şubemiz de Kayyımda bulunan TÖS Şenkaya Şubesinin mallarını Şenkaya Asliye Hukuk Mahkemesine başvurarak almıştır Bilindiği gibi, TÖS Yürütme ve Yönetim Kurulları 6.9.1971 tarihinde ortak bir toplantıda 153 sayılı kararla TÖS Genel Merkezinin ve şubelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz mal ve demirbaşlarının TÖB-DBR'e hibe yoluyla devredilmesine oybirliği ile k'arar vermişti. Bu karara dayanarak TÖB - DER Şubeleri Kayyımlara teslim edilmiş bulunan TÖS Şubelerine ait malları almaktadırlar.

TÖB — DER KARAKOCAN ŞUBEMİZ YÖNETİCİLERİMİZ İÇİN KARAR

TÖB - DER Karakocan Şubemiz yöneticilerinden Niyazi İlgazi. Musa Artam, Yusuf B. Şadioğlu, Hasan Turan ve Şaziye Artam haklarında «yolsuz para toplama ve harcama» iddiasıyla savcılık tarafından açılmış bulunan soruşturma sonuçlanmıştır. Savcılık şubemizin eski yöneticileri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına ve şubemizin defterlerinin geri verilmesine karar vermiştir.

Şube yöneticilerimiz hakkında yapılan bir ihbar üzerine soruşturma açılmış ve şubenin defterlerine elkonularak şube bir süre kapatılmıştı.

YEREL DERNEKLER ÖRGÜTÜMÜZE KATILIYOR

Yurdun çeşitli yerlerindeki yerel dernekler, yaptıkları olağan ve olağanüstü genel "kurullarında aldıkları kararlarla kendilerini feshederek örgütümüze katılmaya devam etmektedirler.

Son olarak, 10.12.1973 günü yaptığı genel kurul toplantısında kendini fesheden Erzurum Şenkaya Öğretmenler Derneği de Şenkaya'da kurulan şubemize katılmaya karar vermiştir.

DİNAR'DA MAAŞLAR ÖDENMEDİ

TÖB - DER Dinar Şubemizden aldığımız habere göre, öğretmenlerin Ocak 1974 ayı maaşı zamanında ödenmemiş ve öğretmenler bayramda sıkıntı çekmişlerdir..

ŞUBELERİMİZ DENİZLİ'DE TOPLANDI

TÖB - DER Denizli, Selçuk, Tavas, Çal, Muğla, Kale Şubelerimizin yönetici ve üyelerinden katıldığı söyleşi toplantısı 7.1.1974 günü saat 10.00 da Denizli'de yapıldı. Toplantıya Genel Sekreterimiz Şaban Sezen, eski genel sekreterlerimizden Avni Aytan. Bölge Temsilcimiz ve Danışma Kurulu üyemiz Ahmte Fuat Özkan da katıldılar. Toplantıda söz alan arkadaşlarımız TÖB - DER Şubelerinin karşılaştığı sorunları, ve bunları çözüm yollan ile TÖB - DER'in geliştirilip güçlendirilmesi konularında durdular. Genel Sekreter Sezen, TÖB - DER çalışmaları hakkında bilgi verdi.

İSKENDERUN, OĞUZELİ VE BESNİ ŞUBELERİMİZDE AŞIKLAR GECESİ

XöB — DER İskenderun Şubemizin düzenlemiş olduğu aşıklar gecesi, 22.12.1973 günü yapıldı. Kalabalık bir öğretmen ve halk kitlesi tarafından ilgi ve coşku ile izlenen geceye halk ozanlarından İnsanî, Şah Turna, Kul Yamani, Kul Gürmani ve Aşık Biçare katıldılar. Gecenin yapıldığı binanın etrafında sıkı güvenlik tedbirleri alındı; polisler salondaki dinleyicilerin fotoğraflarını çektiler.

TÖB — DER Besni Şubemiz tarafından yapılan aşıklar gecesi, 30.12.1973 günü yapıldı. Geceye Ihsanî ve arkadaşları katıldı. Şehir Sineması salonunda yapılan geceyi büyük bir kalabalık ilgi ile izledi.

TÖB—DER Oğuzeli Şubemizin düzenlediği aşıklar gecesi de 30.12.1973 günü yapıldı. Geceye Şah Turna, ismail İpek, Meçhuli katıldılar. Büyük bir halk kitlesi tarafından izlenen gecede aşıklar dakikalarca ayakta alkışlandılar.

SAMANDAĞ ŞUBEMİZ DE TÖS MALLARINI ALDI

TÖB - DER Samandağ Şubemiz, ilgili mahkemeye başvurarak TÖS Samandağı Şubesine ait malları almıştır. TÖS Samandağ Şubesi Adana - Hatay İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatılmış ve şubenin mallan ise kayyıma verilmişti.

URFA ŞUBEMİZİN BAŞARISI

TÖB - DER Urfa Şubemiz üyelerinin de çabaları sonunda Urfa 11 Milli Eğitim Disiplin Kuruluna şubemiz üyelerinden Halil Akgül seçilmiştir. On yıldan beri Disiplin Kuruluna üye seçilen öğretmen yerel derneğin üyesi olup, bu yıl seçimi kazanamamıştır.

YEŞİLOVA ŞUBEMİZE ÇIKARILAN GÜÇLÜKLER

TÖB - DER Yeşilova Şuöemiz, 26.12.1973 gününden itibaren Kaymakamlıkça bir hafta süre ile kapatılmıştır.

Ayrıca Yeşilova Kaymakamlığınca, şubemizin 7.1.1974 günü temsil ettirmek istediği «Sülüman Bacanak» adlı oyuna da izin verilebilmesi için oyuncuların onamlı fotoğrafları istenmiş ve ancak bundan sonra izin verilebileceği belirtilmiş verilen başvurma dilekçesi işleme konulmamıştır. Şubemize karşı bu olumsuz tutum üyelerimiz arasında üzüntü ve tepki ile karşılanmıştır.

haberler

GÜZELPINAR VE ŞAHİN TAHLİYLE OLDU

«Türkiye Halk Kürtuluş Partisi ve Cephesi Davası» adıyla anılan ve istanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3. numaralı Askeri Mahkemesinde görülen 256 sanıklı davada yargılanan TÖB—DER Kartal Şubemiz üye* lerinden Abbas Güzelpınar ve Selahattin Şahin, 20.12.1973 günü yapılan sorguları sonunda tahliye edilrnişi. lerdjr.

Güzelpınar ve Şahin, 2.9.1973 tarihinde gözaltına alınıp tutuklanmışlardı. Aynı davada yargılanan TÖB—DER Kartal Şubemiz eski başkanlarından Refet Özkan'ın tahliye isteği daha önce reddedilmişti.

DANIŞTAY DENİZ HAKKINDAKİ İŞLEMİ DURDU

Danıştay Beşinci Dairesi, 18.12. • 1973 tarihinde TÖB-DER Eflani Şubemiz üyelerinden Hasan Deniz hakkındaki görevden uzaklaştırılma işlemini oybirliği ile durdurmuştur. Deniz, bundan bir süre «komünizm propagandası yaptığı ve anarşistleri övdüğü iddiasıyla» görevden uzaklaştırılmıştır.

DOSTLAR TİYATROSU'NDAN, HABER

Dünya prömiyeri Türkiye'de yapılan ve geniş yankılar u< yandıran, Orhan Asena'nın, Dostlar Tiyarrosu'nda sahneye konulmuş olan «ŞİLİ'DE AV» adlı yapıtı, Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığınca koğuşturmaya uğramıştır. Oyunun ve ön oyunun teksti Savcılıkça incelenmek üzere alınmıştır.

Ayrıca, İstabul Emniyet Müdürlüğü 1. Şubesi tarafından tüm oyuncuların ve oyuna emeği geçen diğer kişilerin (Işık ve sahne teknisyeni dekoratör, fotoğrafçı, marangoz) nüfus cüzdanlarının suretleri ve ikametgâh senetleri alınmıştır.

ALOĞLU VE KANDEMİR TAHLİYE EDİLDİ

Bir yıla yakın bir süreden beri tutuklu bulunan TÖB-DER Mersin Şubemiz üyelerinden Ümit Aloğlu ile Mut Şubemiz üyelerinden Niyazi Kandemir yapılan sorguları sonunda 27.12. 1973 günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince tahlH ye edilmiştilerdir.

DA YANIK BERAET ETTİ

TÖB-DER Milas Şubemiz üyelerinden lise matematik öğretmeni Ali Dayanık yargılanmakta olduğu Afyon Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşması sonunda beraet ermiştir. Dayanık Afyon Lisesinde çalışırken :

1. DEV-GENÇ'li dört üniversite öğrencisini sınıfına sok tuğu,

2. Sınıfta sol propaganda yaptığı,

3. Cumhuriyet rejimi devlet ve hükümet aleyhinde konuşmalar yaptığı,

4. Öğretmenler odasında sık sık 'Mao'yu anlatmanın suç olmadığını altyapı değişikliğinin, Mao sistemlerinin geçerli olduğunu' söyleyerek aşım sol propaganda yaptığı gerekçesiyle Afyon İl İdare Kurulu tarafından hakkında verilen lüzumu muhakeme kararı üzerine yargılanmaya başlamıştı.

SİLAHLANMA HARCAMALARI EĞİTİMİ AŞIYOR

Bundan bir süre önce Cenevre'de toplanan «34. Uluslararası Eğitim Konferansı» için Unesco'nun hazırladığı bir incelemede, dünyanın her yıl silahlanma için eğitimden daha fazla harcama yaptığı belirtilmiştir. 1970 yılında eğitime, 161 000 milyon dolar, askeri harcamalara ise 197 000 milyon dolar ayrılmıştır.

DÜNYADA OKUMA YAZMA ORANI

Unesco'dan bildirildiğine göre, 1950 ile 1970 yılları arasında dünyada okuma yazma bilmiyenlerin oranı % 44'den % 34'de düşmüştür,: fakat nüfus artışı yüzünden okuma yazma bilmiyenlerin sayısı 700 milyondan 783 milyona yükselmiştir.

1973 ULUSLAR EĞİTİM ÖDÜLLERİ

Okuma yazma öğretiminde üstün çalışmalar gösteren Şili ve Tanzanya eğitimcilerine 1973 yılı uluslararası ödüller verilmiştir. 1973 Muhammed Rıza Pehlevi Ödülü, Şili'de uygulanan ve şimdi de Panama ve Bolivya'da denenen yeni öğretim yöntemleri geliştiren Emma Espina, Sergio Arevalo ve Arnulfo Rubilar'a verilmiştir. 250 000 kişinin 3 yıl içinde okuma yazma öğrendiği West Lake Region eğitim tasarısı Sovyetler Birliğinin verdiği 1973 Nadezhda K. Krupskaya Ödülü'nü almıştır.

Unesco Genel Başkanı René Maheu tarafından ödüller Uluslararası Okuma Yazma Günü olan 8 Eylülde, Yeni Delhi'de kazananlara verilmiştir.

kıyım... kıyım... kıyım...

EVRAK MEMURLUĞUNA VERİLDİ

TÖB-DER Kayseri Şubemiz üyelerinden ve Kahraman Maraş İlköğretr men Okulu Meslek -Dersleri Öğretmeni Ş. Şelale Yıldi2 geçirdiği bir sorutturma sonunda, öğretmen ilk gof-revinden alınarak. Kayseri Millî Eğitim Müdürlüğü evrak memurluğuna verilmiştir.

TUNCELİ'DEN BİTLİS'E SÜRGÜN

TÖB-DER Tunceli Şubemiz üyelerinden ve Tunceli Ovacık Yoğunçam Köyü Öğretmeni Mehmet Güngören, Tunceli İli Millî Eğitim Disiplin Kurulu kararıyla 5.11.1973 tarihinde «...Öğrencilere devlete karşı gelme duygusu aşıladığı evinde yasaklanmış kitap bulundurduğu, mevcut cumhuriyet rejimi aleyhine yıkıcı propaganda yaptığı ve eylemlerde bulunduğu» iddialarıyla Bitlis'in Mutki İlçesi Çiftliyol Köyüne sürülmüş ve bir yıl da kıdem indirimi cezasına çarptırılmıştır.

Güngören, daha önce de bir ihbar sonucu Diyarbakır - Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp tutuklanmıştı. Güngören'in buradaki davası sürmektedir.

*

YAVUZELİ YATILI BÖLGE OKULUNDA SÜRGÜN

TÖB-DER Yavuzeli Şubemiz üyelerinden ve Yavuzeli Bölge Okulu Öğletmenlerinden -Mehmet Mol, N'izip İlçesi Tatlıcak Köyünde Dürdane Kalyoncu, Nizip İlçesi Kocatepe Köyüne, Emin Demir Ateş, İslahiye Kozdere Köyüne ve Hasan Erkin Araban İlçesi Yolveren Köyüne sürülmüşlerdir. Öğretmenlerin sürülme nedenleri: Okuldaki yolsuzluklara karşı çıkmaları ve TÖB-DER'e üye olmalarıdır. Bu öğretmenlere ayrıca birer glünlük de maaş kesimî cesazı verilmiştir

*

BURDUR'DA SORUŞTURMA

TÖB—DER Burdur Şubemiz üyelerinden Ortaokul Müdür Yardımcısı Mehmet Erkul, İlköğretmen Müfettişleri Osman Uluçay, Yahya Kıvanç, Halil Kahraman, Nazmi Öztürk ve Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Mustafa Ergun haklarında, 2.12.1973 günü bir kahvede yapılan CHP toplantısını izledikleri iddiasıyla idari ve adli soruşturma açılmıştır.

•

İKİ ÜYEMİZ AĞIR CEZADA YARGILACAK

TÖB-DER Ardahan Şubemiz üyelerinden ve Ardahan Lisesi Öğretmenlerinden Mertali Ak ile ile Hatice Akçam haklarında komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla Savcılıkça Ağır Ceza Mahkemdesinde dava açılmıştır.

Bundan bir süre önce yapılan bir ihbar sonunda Ak ve Akçam'ın evlerinde arama yapılmış ve birbirlerine yazdıkları mektuplara el konulmuştur. Savcı üyelerimizin bu mektuplarla TCK'nunun 142/1. maddesine muhalefet ettiklerini iddia etmektedir.

EVİ BASILDI, EŞYALARI TAHRİP EDİLDİ

TÖB-DER Şereflikoçhisar Şubemiz üyelerinden ve Kaçarlı Köyü Öğretmeni Muzaffer Tekin'in kalmakta olduğu okul lojmanı, öğretmenin köyde bulunmadığı 31.12.1973 günü gecesi kimliği bilinmiyen kişilerce basılmış ve bütün eşyaları kırılmış, bıçakla delik deşik edilmiştir. Eve bir tornavida ile bir de tehdit mektubu bırakan saldırganlar öğretmenin eşine küfretmişler ve öğretmeni komünistlikle itham ederek siyasetle uğraşmamasını ve öğretmenlik yapmasını ihtar etmişlerdir.

Olayla ilgili oldukları sanılan kişilerden Atasoy Eminoğlu ile Sinan Doğruer gözaltına alınmışlar ve sorguları sonunda serbest bırakılmışlardır. Ayrıca Adem Yüksel, Abbas Yüksel, Beşaret Yüksel ve Ali Emiroğlu adındaki kişilerin de sorguları yapılmıştır. Olayla ilgili olarak tanıklık yapmak isteyen kişilere köydeki belli çevreler tarafından baskı yapıldığı söylenmektedir.

Genel Merkezimize gelen üyemiz Muaffer Tekin, dört yıldan beri Kaçarlı Köyünde çalıştığını ve bundan kısa bir süre önce yolunun kesilerek tehdit edildiğini ve olaylar karşısında ilgililerin gereken titizlikte hareket etmediklerini söylemiştir.

BİR SORUŞTURMANIN SORULARI...

TÖB — DER Milas Şubemiz üyelerinden ve Milas Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Mehmet Emin Berber, Adana Feke Ortaokulu Öğretmenliğine sürüldü. Berber'e Bakanlık Müfettişlerinden Abdullah Bilsel'in yönelttiği sorular şöyledir :

1 — Muhitinizde sol fikirli olarak tanındığınız ve sol faaliyetlerde bulunduğunuz, fikir arkadaşınız Zeki Sarıhan'la MENTEŞE'ye (Milas'ta yayınlanan birinci gazete) bir rapor sunduğunuz, MENTEŞE bunu reddedince eskiden başkam bulunduğunuz TÖS'den 150.000 lira maddî kazanç temin ettiğiniz, bu para ile YENİ MİLAS MATBAASI ve ÖNDER gazetesini kurduğunuz, EMEL matbaasında bulunan Osman Çimen ve Fethi Öz'ü ajarttığınız, onları matbaanın ve gazetenin sahip ve hissedarı yaptığınız, Osman Çimen matbaadan ayrılınca, matbaayı kayınpederinize devrettiğiniz, şen'i fikirlerinizi ÖNDER'de yaymaya çalıştığınız, hatta yeni doğan oğlunuzun adını büe FİDEL koyduğunuz, «KASTROSU» arkadan gelir veya ilave edilir dediğinia matbaada çalışan işçilere «önce ben sonra siz zengin olacaksınız.» dediği' niz.

2 — Zeki Sarıhan'in yazısını yalnız hazırlamakla kalmayıp bizzat Emel Matbaasına götürdüğünüz, faaliyet safhasına koyduğunuz,

3 — Etibank işçileri arasında sol propaganda yaptığınız,

4 — Kanunî süre dolmadan resmî ilan aldığınız,

5 — Siyasî partilerin kongrelerini izlediğiniz, liderleriyle röportajlar yaptığınız,

İddia olunur.

MERZİFON'DAN VAN'A SÜRGÜN

TÖB-DER Merzifon Şubemiz üyelerinden ve Sanat Enstitüsü Öğretmeni Ramazan Kardeş, 24.12.1973 günü Van Sanat Enstitüsüne sürülmüştür. Kardeş 1971 yılında yasak kitap bulundurduğu iddiasıyla Ankara Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp tutuklanmış, daha sonra serbest bırakılmış ve yargılaqdığı Ağır Ceza Mahkemesinde beraet ederek, 27.7.1973 tarihinde görevine başlamıştı.

ÖLÜM ADIN KALLEŞ OLSUN

Mehmet KOÇ

«Bir Saffet Hoca vardı dost bağında
Hürriyet yoktu sağlığında
Gün geldi gitti incecikken
Yiğitken, güzelken, gencecikken.

$imdi ne kadar dost varsa arkasında
Hasatçı, öğrenci, öğretmen
Ne kadar gül varsa toprağımızda
Daldırma gül, ak gül, gonca gül
Ne kadar sevgili varsa arkasında
Tiyatro, iş, kitap, şiir, marş
Yanar yanar ağlaşır cümlesi, .
Çoban ateşi hatırasında

Gavur müslüman demezdi
Kendisi için bişey istemezdi
Yatak ölümü beklemezdi
Gitti vadesiz, gencecikken
Yiğitken, güzelken, incecikken

Ölüm adın kalleş olsun.

(ENVER GÖKÇE, Dost Dost, ÎUe Kavga)

Hami **Şeneldir öldü.**

Hami Şeneldir henüz otuz yaşındaydı. Gencecikti, incecikti yani. Sağlığında hürriyetin henüz kendisi yoksa da kavgası vardı. Hami'nin ciğerlerini yiyip bitiren siroz doksan kiloluk bedenini ölüme doğru ittikçe O alkole sığınmıştı. Nevşehir, Niğde, Bolvadin, Sandıklı, ve Gazipaşa sürgünleri için ne sızlandığı görülmüştü ne de bin başka, şikayeti. Hami, yosun çıyan harcı «günlük yaşama» yerine TÖS'ün ve TÖB — DER'in yanında daldırma gül için, ak gül için, gonca gül için, kitaplar, şiirler ve gelecek pırıl pırıl günler için sağlığı, elverdiğince, yüreğinin tümünü koyarak kavgasını verdi.

Bir bakanlık yetkilisine «Ben coğrafya öğretmeni olarak ülkemizin zenginliklerinin yüz milyon kişiyi besleyecek kapasitede olduğunu, bu zenginlikler yabancılar tarafından işletildiği için 40 milyonun doyurulamadığını öğrencilerime söylemek zorundayım. Bunun için kıyım hoş geldi, safa geldi» diyen diyen Hami Şeneldir Antalya Hastanesinde son nefesini verirken karısına «eşyaların bir parçasını sat, Sandıklı da 1500 lira borcum var, onu öde, arkamdan kimseyi konuşturma» demiştir»

Ne diyelim? Devrimci anısına saygılar,
ölüm, adın kalleş olsun.

DİYARBAKIR EĞİTİM ENSTİTÜSÜNDEKİ BASKILAR

Diyarbakır Eğitim Enstitüsü, 1971-1972 öğretim yılından itibaren, karşı-devrimci güçlerin yatağı haline getirilmiş ve devrimci öğrencilere yapılan baskı, 1973-1974 öğretim yılında son safhasına ulaştırılmıştır. Bazı öğretmenler, derslerde tamameni ders dışı konulara çıkarak, yapılan bu baskıları daha da arttırmak yolunda, öğrencileri tahrik etmektedirler. Okul idaresindeki yetkili kimseler de kendi eğilimlerindeki öğrencileri açıkça örgütlendirmektedirler. Okul idaresinden destek olarak kendilerine «komando» süsü veren bu öğrenciler, kendilerine karşı çıkan öğrencileri okul içinde ve çevresinde sıkıştırarak dövmekte, tanınmayacak hale getirmektedirler. Bu tür kirli işleri çeviren öğrenciler, sınıf geçme olanağını garanti **altına** almakta, dövülen öğrenciler ise «olay yarattı» gerekçesi ile disiplin kurulu tarafından cezalandırılmaktadır.

Yukarıda anlatılan olaylarda okul müdürü baş sorumlu olarak gözükmektedir. Okul yönetmeliğini elinde koz olarak kullanmaktadır. Örneğin, yönetmelikte yer alan 72. maddeye dayanarak okul müdürü, öğretmenler kurulu karan ile öğretmenliğe aykırı davranışlarda bulunuyorlar gerekçesi ile, iki yıl içerisinde otuza yakın öğrenciyi okuldan uzaklaştırmıştır. Okul müdürüne göre aykırı davranışlar, arkadaş seçmemek, kravat takmamak, kirli gömlek giymek gibi gülünç nedenlerdir. Okul yöneticileri devrimci öğrencileri susturmak için, 72. madde ile tehdit etmektedirler.

Tartaklanma ve dövme olaylarında okul müdürünün telkini ile Diyarbakır emniyet amirliği ve valilik bu olaylara seyirci kalmakta ve pasif bir tutum takınmaktadırlar.

Atatürk ve Atatürkçü Öğretmenlere Karşı Sürdürülen Düşmanlığın Kökeni

H. Basri AYDIN

Atatürk, dışta emperyalist saldırganlara, içte yerli işbirlikçilere karşı sürdürdüğü Millî Kurtuluş Savaşını zaferle sonuçlandırdıktan sonra Türk Toplumunu çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak için devrim hareketlerine başladı.

Mevcut yaşama koşullarından daha iyi yaşama koşullarına geçmek olan Devrim hareketini gerçekleştirebilmek için:

a — Saltanat ve Halifeliği kaldırdı,

b — Arap harflerini kaldırarak Lâtin Alfabesini kabul etti,

c — Medenî yasa ile Türk Kadınını kapkara çarşaftan kurtararak aydınlığa kavuşturdu,

d — Takke ve fes'i kaldırarak şapkayı giydirdi,

e — Kadılık örgütünü kaldırarak yerine Bağımsız Türk Mahkemelerini kurdurdu,

f — Ezan ve Kur'amn Türkçe okunması esasını getirdi,

g — Tekke ve Zaviyeleri kapatmak, üfürükçülük ve nüskacılığı kaldırmak suretiyle gericilerin beslenme kaynaklarım kuruttu.

îşte bu ve buna benzer devrim hareketlerini gerçekleştirirken Atatürk ve Atatürkçülüğün düşmanlığının temellerini atmış oldu.

Bunun içindir ki gericiliğin özlemini taşıyan ve gericilik ortamı içerisinde vurgun vurmanın kolaylığını hesaplıyan vurguncu, kapkaççı ve üçkâğıtçılar,, her yarde ve her zaman Atatürk ve Atatürkçülere karşı olan kinlerini, iktidarların rüzgârına göre bazen açıktan bazen de sinsice sürdürmeyi başarmışlardır.

1950 den sonra çirkin politikacılar, Atatürk Devrimlerinin temeline dinamit, heykellerine çelenk koymak suretiyle gericilik ve cehaleti «OY» deposu haline getirmeyi kendi çıkarları bakımından daha uygun görmüşlerdir[1]..

Kısa zamanda büyük yararlar sağlıyan çıkarcı çevreler, bir taraftan Said-i Kürdinin gericilik propaganda gezilerini sürdürürken diğer taraftan da Necip Fazıl'ın ağzı ile «Sahte Kahramanlar, Gök gözlü Selanik dönmesi» sloganlarının temellendirdiği seri konferanslar tertiplenerek Atatürk ve Devrim düşmanlığı körüklenmiştir.

1950 - 1971 yılları boyunca beslenerek gelişen ve yer yer irticai hareketlerin provası niteliğinde cereyan eden Kayseri, Konya, Elazığ, Malatya, Elbistan, îzmit, Erzurum ve Kırıkhan olaylarında olayların tertipçileri olan çıkar çevreleri, karşılarında buldukları güçler : Atatürk Devrimlerinin bekçileri olan Şerefli Türk Gençliği ile Atatürkçü ve devrimci öğretmenler olmuştur.

işte Atatürkçü, devrimci öğretmenlere ve Devrimlerin bekçileri olan bilinçli Türk Gençliğine karşı olan kinin temelinde yatan budur.

Ne var ki kendi çıkarlarının bekçiliğini yapmıyan, toplumun çıkarlarını kişilerin çıkarlarından üstün tutan herkesi komünistlikle damgalıyan Ali Galip'in torunlarınca kullanılarak binlerce aydm'ın, Atatürk'çünün, gerçek yurtseverin hayatına malolan silâh geri tepmeye başlamıştır.

Kendilerini de korkutan ekonomik krizler, kontrol altına almamıyan fiat yükselişleri, aylardan beri hükümetin kurulamaması, «HUZUR»un sağlanması uğruna giderek huzursuzluğun artması hep bu geri tepmenin sonuçlarıdırlar.

Artık «Zararın neresinden dönülürse kârdır» denilerek Gençlikle oynamanın ateşle oynamaktan daha çok tehlikeli olduğunu anlamanın zamanı gelmiş geçmektedir.

Şu da bilinmelidir ki polisiye tedbirler, baskı hareketleri ve insanlık dışı işkencelerle başarıya ulaşılmış olunsaydı bugün derebeylik ve kırallık temelleri sarsılmaz ve enkazları üzerinde cumhuriyet rejimleri kurulamazlardı. Ama neylersin ki devekuşu başını kumdan çıkarmıyor ki...

JANDARMA KOMUTANI ÖĞRENCİLERİ DÖVDÜ

TÖB-DER Kalkandere Şubemizden bildirildiğine göre 20.12.1973 günü İlçe Jandarma Komutanı Hasan Hayla, kızının (okuduğu Merkez İlkokuluna gelerek öğretmenlere haber vermeden 5 A sınıfına girmiş ve kızıyla tartışma yapmış olan bütün öğrencileri dövmüştür. Öğretmenlere de hakareti eden Hayla'yı öğretmenler ilgili makamlara şikâyet etmişlerdir.

ÇERMİK SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Şile Şubemiz üyelerinmil Çermik, hiçbir neden gösterilmeden Şile Evrenli Köyüne sürülmüşden Şile Evrenli Kryüne sjürülmüştür.

BİR ÖĞRETMENİN EVİ TAŞLANDI

Kırıkkale Keçili Köyü Öğretmeni Cafer Hacer'in kalmakta olduğu okul lojmanı, 1,9.12.1973 günü gece saat 21.30 sıralarında kimliği bilinmiyen kişiler tarafından taşlanmış ve lojmanın camlan kırılmıştr. Öğretmenin evinin, kimler tarafından taşlandığı öğrenilememiştir. hiacer, geçen yıl da bir tehdit mektubu almış ve mektupta öğretmeni bir daha köye gelmemesi ihtar edilmiştir.

PERSONEL YASASİNİN HAKSIZLIKLARI

Patnos Şubemizden bildirildiğine göre, üyelerimizden bazılarına maaş farkları 12. dereceden verilmesi gerekirken, 13. dereceden ödeme yapılmıştır. Öğretmenler arasında üzüntüye yol açan bu durum karşısında ilgililer herhangi bir düzeltici tavır almamaktadırlar.

ÜLKÜCÜ BİR BAKAN (*)

M. Rauf İNAN

Ocak'ın l'i, yani yılın ilk günü, kimilerine bayram **duygusu yaşatır. Türk Öğretmen kütlesine de unutamadığı bir Maarif Vekili'ni düşündürür: Mustafa Necati'yi. 1 Ocak 1929'da yitirmiştik. Onun** bakanlığı sırasında Millî Eğitim kadrolarında olanlardan kalabilenler bugün şöyle düşünüyorlar: «Demokrasi anayasalarda, kanunlarda, söylevlerde değil; hepsinden önce, kafalarda, ruhlarda içtenlikle varsa gerçekleşir.»

Mustafa Necati, herşeyden önce, okulcüluğtımüzda demokrasiyi tam anlamiyle gerçekleştirmiş bakatıdı.

Yurtta bugün sayıları çok azalmış öğretmen kuşağının yetiştirdiği ilk Maarif Vekili O idi. O zamandan beri gelen bakanlar meslek kamuoyunda, öğretmen gönüllerinde 3'e ayrılırlar :

1 — Tümden unutulmuş olanlar. Onlar bu mesleğe hiç gelmemiş gibidirler; belleklerde bile adları kalmamıştır.

2 — Fıkralaşmış olanlar. Fıkraları anlatılıp gülünenler ya da kızılanlar, yerilenlerdir.

3 — Destanlaşmış olanlar. Anıları söylenip üstünlükleri belirtilen, özlemi çekilenler, sevgi ile, saygı ile anlatılanlardır. Onların başında kardeş ruhlu, baba ruhlu Necati Bey gelir.

KİŞİLİĞİ

14 Mayıs 1919 gecesi mezarlıkta İzmir halkını Yunan saldırısına karşı silâhlı direnmeye çağıran, Balıkesir'de arkadaşı Vasıf (Çınar) ile birlikte **İzmir'e Doğtu** gazetesinin sahibi ve yazarı, Soma, Bergama, Akhisar, Cephelerinde, Bulgurcu Mehmet Efe ile birlikte düşmana karşı çete savaşçısı (gerillacı), Büyük Millet Meclisinde Saruhan Mebusu (Manisa Milletvekili), Kastamonu'da İstiklâl Mahkemesi Başkanı, 1923'te İmar ve İskân, 1924'te Adalet, 1925'te Maarif Vekili, «HAYAT» mecmuasında yazardır. Onu, ölümünden 45 yıl sonra da **özlemle anılan adam** yapan bu son görevindeki özellikleri, değerleridir. W:

1922'de İstiklâl Mahkemesi Başkanı Mustafa Necati Kastamonu Lisesinde göçmenler yararına verilen büyük müsameredeki uzun söylevinde, şehit yavrularını düşünerek gösterdikleri yardım için Kastamonululara teşekkür ettikten sonra: «Ey cephelerde çarpışan kardeşler, asker kardeşler! Sizlerin bize emanet bıraktığınız ailelerinîz, çocuklarınız, ana ve babalarınız için hiç merak etmeyiniz. Onlar bize değerli emanettir... Sizin için en büyük fedakârlıklardan kaçınmayacağız...

Sonunda da: «Kastamonu'nun **aziz evlâtları!** Sizleri İzmir sahillerinde kucaklayacağımız gün uzak değildir. İnşallah yine ben orada bir çok kardeşler arasında size **hoş** geldiniz, demeye muvaffak olacağım...» **demişti.** Dediği olmuş, **tanılamalarında** ve sezilerinde **hiç bir** zaman yanılmamıştı.

Bütün söylevlerinde sık sık yenilediği **«kardeş»** sözcüğü, onun bütün yaşamında, herkesle, taydaşiyle (akraniyle), büyüğüyle, küçüğüyle ilişkilerinde davranışlarını belirten niteliği idi.

Onun bu niteliğidir ki, 1922'de İnebolu'yu denizden döverek yıkan, yangın yerine çeviren düşmanın bu vahşiliğini, İnebolu'nun ve çevresinin durumunu betimleyen yazısını şöyle bitirir :

«...Belki sen de o güce sahip olsan sen de yaparsın, diyenler bulunur. Fakat önsüzlüğe değin (ezeliyete kadar) kök salan bir tarih içinde Türkün kahraman ruhu hiç bir zaman böyle zelil (alçak) bir surette tecelli etmemiştir. Bize vadedilmiş yarınki zaferimizde bütün kini ve nefret duygularım unutarak affin ve hoşgörürlüğün yeni bir şeklini göstereceğimiz muhakkatır. Türk acaba hangi zaferinde kolu bağlı esirlerini kurban etti? Ey Türk, Sende Allahtan gelen bir özellik (hassa) var.»

Onun bu yüksek insancıl niteliği idi ki, ölümüyle Atatürk'e gözyaşı döktürmüş, arkadaşlarını, şairleri o günlerde ve ölümünden yıllarca sonra söyletmiş : Hasan Ali'yi (Yücel), Faruk Nafiz'i (Çamlıbel), Necmettin Halil'i (Onan)... Ve bugün, ölümünden 45 yıl sonra bile, pek çoğu ancak resmini görmüş ve adını duymuş on binlerce öğretmen için, onun içten özlemle anılan Bakan özelliği bu niteliği ve kardeş ruhudur.

O günlerde O'nun niteliğini en iyi özetleyen, 10 yıl kadar sonra O'nun görevlerini, değerlerini üstlenen Hasan Ali (Yücel) olmuştu. Şiirine şöyle başlıyordu:

«O levent cüssenle hayattın, candın,
Neş'eydin, kuvvettin ve heyecandın...»

«KARDEŞ» NECATİ

Kastamonu'daki söylevinde olduğu gibi, bütün konuşmalarında, davranışlarında, ilişkilerinde içten, gerçekten «kardeş» ti. Bu sözcük, onun sadece sözlerinde değil, tüm anlamiyle bütün varlığında yansırdı. Sadece söz değildi; eylemdi onda bu. Yaşam felsefesi, yaşama plânı, varlığından çevresine yayılan insanlık ışınlarıydı. O'nu sonsuzlaştıran yanı budur. Akif «Rahmetle anılmak, ebediyet budur ancak» diyor.

Varlığındaki bu kardeşlik ülküsü, onu eylemlerinde her çeşit yanılgılardan, sevimsizliklerden, haksızlıktan korumuştur. Hangi koşul içinde olursa olsun hakkın sa-

vunucusu ve haksızlığa karşı sert, keskin savaşçı idi. O'nun erdemli niteliğini ortaya koyan öylesine çok olaylar o yıllarda anlatılırdı ki, herbiri başlıbaşma bir yazı konusu olur. Ve bu anlatılanlar genç öğretmen ruhlarını coşturur, bütün öğretmenlere kıvanç verirdi. 1926 - 1927'lerde yayımlanan HAYAT dergisinin ilk 9 sayısındaki **«İstiklâl Mücadelesi Hâtıraları»** ortak başlığını taşıyan yazılarında onun erdem dolu ruhu yansır. (Dilerim ki, yakın bir zamanda, yeni kuşakların onları okuyabilmeleri sağlansın.) Necati bu yazılarında özellikle Türk köylüsünün o korkunç günlerdeki ulu özveriliğini ve kahramanlığını, kendi deyimiyle «asil ruhlar»ı, anlatmaya çalışır. O bu «asil ruhlar»a hayrandır, vurgundur. Okulculuğumuzda gerçekleştirmek istediği büyük atılımda bu vurgunluğun büyük payı olsa gerek. Yine bundan olacak ki, Kayseri ve Denizli'de ilk kez Köy öğretmen Okulları denemesine girişmişti.

ÖĞRETMENLE BÜTÜNLEŞME

O, görev alanında olduğu gibi, örgüt alanında da öğretmenlerin başkanı, Muallimler Birliği Reisi idi. Öğretmenliğin örgütlenmesinde, örgütlerin eğitim ve öğretim yönünde gelişmesinde sürekli çabalar gösterirdi. Gazi de her fırsatta öğretmen topluluklarını, toplantılarını ziyaret ediyor, söylev ve demeçlerinde öğretmenin değerlerini açıklıyor, onu olağanüstü saygı ile, övgü ile selâmlıyor; bir yandan örgütlenmelerini, bir yandan da halkın bir an önce okutulmasını istiyordu, özlemle, kesinlikle. «Türkiye Muallimler Birliğinin,[1] bütün memlekette örgütlenmesini, Konya'yı olduğu gibi, Van'ı Hakkâri'yi de örgütü içine almasını ve her köyde üyesinin bulunmasını derin bir ilgi ile bekleyeceğim.» (25 Ağustos 1924, Ankara Muallimler Birliği Genel Kurulunda).

Başkanın ve Bakanın bu içten ilgi, yakınlık ve özendirmeleri iledir ki, her şehir ve kentte Muallimler Bir. liginin merkezleri birer eğitim ve kültür yuvası olmuştu. Kurslar, konferanslar, uygulama, deneme dersleri, incelemeler, geziler, müsamereler, temsiller, konserler, eğlentiler, balolarla okul saatleri dşında sürekli bir canlılık, bir gelişme ve çevreyi aydınlatma merkezi idi. Çarşaftan, peçeden henüz kurtulmuş bayan öğretmenlerin de hiç eksik olmadıkları her Muallim Birliği bütün aydınların aydınlık ve aydınlatma çabalarım topladıkları yerdi. Halkı okutma ve aydınlatma çabalarının, Millet Mekteplerinin kaynağı Muallimler Birliği olmuştu. 1932 Şubatında Halkevleri kurulur kurulmaz, onların birdenbire gelişip geniş başarılar sağlaması, her yerde Muallimler Birliklerinin birden Halkevlerine dönüşmeleri ile olmuştu.

Necati Bey öğretmenlere karşı en ufak bir haksızlığa, bir saygısızlığa dayanamaz kendisine yapılmışcasına direnirdi. Herkesten özellikle yetkililerden ve yöneticilerden öğretmenlere karşı içten saygı ve ilgi isterdi. Onun için, İçişleri Bakanı rahmetli Cemil Bey (Uybadın) çeşitli yazılarıyla valilerin öğretmenlere karşı ilgilerini, dikkatlerini uyarmıştı. Bunun etkisi ile bütün yöneticilerin, özellikle valilerin gittikleri her yerde ilk aradıkları, görüştükleri ve en çok ilgilendikleri kimseler öğretmenlerdi.'

Mustafa Necati'nin en neşeli, keyifli anı öğretmenlerle idi. 1927'de ziyaret ettiği Kayseri, Zencidere Köy öğretmen Okulu öğretmenleriyle akşam neşeli bir eğlenti düzenlemiş, zeybek oynamış, bol bol eğlenmiş, halay çekmiş, Ankara'ya dönünce de bu ülkücü arkadaşlarına —okulculuğumuzda ilk kez— ek görev ücreti göndermiş.

Bakanlıkta önemli konular incelenir, tartışılırken sonunda : Bunu bir de hocalara sormalıyız, bakalım onlar ne diyorlar? Onlara da danışmamız gerek; der, önemli konularda özellikle öğretmenlerin görüşlerini almadan kesin karara varmazmış. Bunları yıllar sonra, Onun yakın çalışma kadrosundaki arkadaşlarından dinledik. (Bu anlayış ve davranış Kanunî'yi ansıtıyor: Divan-i Hümayun, da —Kanunî'nin huzurunda— sınır sorunları görüşülürken sonunda Onun: anlaşılıyor ki, bizler lâyıkıyla bile* miyoruz, bunları serhat çavuşlarına danışmak gerek. Ferman Sultanımın, bir kaçını buraya getirelim, dinleyelim, diyene karşı da : Hayır, serhat çavuşları buraya, bizim ayağımıza gelmezler, gidip orada; onlara danışmak gerek.» kararını verirmiş.)

İNANI VE GÜVENİ

O yıllarda öğretmenlerin sözlüklerinde ne otokrasi, ne demokrasi, ne demokratik eğitim, ne sosyal adalet, fırsat eşitliği, halka dönük eğitim, eğitimde reform, eğitim reformu, reformun yöntem ve stratejisi, ne Danıştayda hak aramak... vb. kavram olarak bile yoktu. Bu kavramlar yasalara, yazılara, kitaplara girdikten! söylevlerde dolaştıktan sonra görüldü ki, o geçmiş günlerde bütün o kavramlar, öğretmene saygı, vefa ve kadirbilirlik solumlanan bir hava imiş. Bunlar yasalarla, emirler, kararlar yönetmeliklerle konferanslar, söylevlerle değil, kafalarda, ruhlarda, bulunçlarda, ıralarda bulunmakla gerçekleşirmiş. Bunun için de gerçekten ve içtenlikle insancıl ve insan sever olmak gerekmiş. Şimdi daha iyi anlaşılıyor ki, bugünkü öğretmenin yüksek düzeyi, öğretmen bilinci, geniş öğretmen örgütlenmesi Ataürk'ün de Necati'nin de amacı ve ülküsü idi. Öğretmen kütlesi daha yüksek niteliklere, daha dayanışmalı ve birlikli örgüte, daha aydın bilinçlenmeye eriştikçe, Mustafa Necati gelip geçecek 10 yıllarda, 40 yıllarda daha büyük sevgi ile, övgü ile ve anlaşılarak anılacak.

Atinalı büyük siyasî ve devleti adamı Perikles: «En iyi yurttaşlar erdeme (fazilete) karşı beğeni gösteren, değer veren uluslarda yetişir.» diyor.

(*) 9.1.1974 tarihli Gumhuriyet'ten

soysal pasj. II.çarşı katı kızılay/ank.

SORUMLULAR İÇÎN SORUŞTURMA AÇILSIN

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne

ANKARA

İl dışı naklime karar veren Müdürler Komisyonunun karan uyarınca. Sakarya Erenler Ortaokulu'na çıkarılan 11.8.1973 tarih ve 3621 sayılı kararnamem, 21.8.1973 tarihinde Bakanlık'tan Giresun Valiliği'ne gönderilmiştir. Bu durumu, kararnamenin gecikmesi üzerine, Bakanlığa çektiğim 22.10.1973 tarihli tele verilen cevabî telden öğrendim.

Sözü geçen kararname, Çamoluk'a 14 Aralık 1973 tarihinde yani Bakanlık'tan çıkışından 3 ay 23 gün sonra gelebilmiştir. Kaba bir hesapla 23 günlük zamanı posta yolunda geçen günleri çıksak bile, geriye 3 ay gibi geniş bir zaman kalıyor. Kararname 3 ay bekletilmiştir.

Şimdi kış ortasında yeni görev yerimde yerleşebilmek için karşılaşabileceğim güçlükleri hesaba katmıyorum. Bakanlık Müdürler Komisyonu «görevden uzaklaştırma tedbirini» kaldırırken aynı zamanda, aynı tarih ve aynı sayılı kararıyla «açıktan il dışı naklime» de karar vermiş olduğundan; açıktan eski görev yerim olan Çamoluk Ortaokulu'na döndüm, fakat bugüne kadar fiilen görev yapamadan kararnamemi bekledim.

Sonuçta olan şudur :

1 — Bana dört ay karşılıksız maaş ödemesi yapılmıştır. Ben, devlet yatılı okullarında yoksul halkımızın vergi olaırak ödediği paralarıyla okudum. Elbette bunun karşılığı, tastamam yerine getirilecek bir görev olmalıdır. Bu açıdan, boşa geçen bir dakikalık zamanı dahi kayıp sayarım. Devletin parasının karşılıksız ödenmesine yolaçmaya kimsenin ne hakkı ne de yetkisi vardır.

2 — 1973-1974 öğretim yılı yarılandı. Birinci dönem bitmek üzere. Sakarya Erenler Ortaokul'u öğrencileri 3,5 aydır öğretmen bekliyorlar. Eğitim hizmeti aksatılmıştır. Öğretmenin «kamu görevini» yerine getirememesi, eğitim hizmetinin aksatılması hiç kimsenin keyfî tutumuna bırakılamaz.

Kararnamemi 3 ay bekletmek suretiyle devleti zarara sokan, eğitim hizmetini aksatan sorumlular hakkında soruşturma açılmasını istiyorum.

Saygılarımla. 3.1.1974

Sedat Ege

BASKILAR BÎLEYİ TAŞIMIZDIR

Nurettin BURHAN

Yeni kurulmuş bir şubeyiz. Güçlenme ve gelişme çabaları göstermek zorundayız. Bu çabalarımızda bklediğimizden daha büyük engellerle karşılaşıyoruz. Devrimci girişimlerde bulunan nice arkadaşlarımızın karşılaştıkları güçlükler yanında bizimki küçük kalır kuşkusuz.

Ne var ki, gerici güçlerin egemen olduğu bir çevrede TÖB - DER gibi büyük bir kuruluşun şubesini açarken yönetim kurulumuzu oluşturmak için aylarca çaba harcadığımız halde, merkez öğretmenlerden hiçbir kimseyi kurula alamadık. Köylerdeki yürekli arkadaşların, herşeyi göze almasıyla kuruluşumuzu tamamladık. Yoğun çabalarımızla bir ayda 58 (elli sekiz) üyeye sahip bir şube olduk.

Bu gelişmeden korkuya kapılan çevredeki gerici güçler ve onların dümen suyunda giden bazı yöneticiler yerel öğretmen derneği ile de el ele vererek, en ağır suçlamalar ve dedikodularla kuruluşumuza karşı saldırıya geçtiler. Bunlar üyelerimizi tek tek yakalayarak niçin şubemize üye olduklarını, örgütümüzün «komünist» bir kuruluş olduğunu, bu kuruluşa girmekle Afyon Milli Eğitiminde «kara liste»ye geçtiklerini, eğer hemen istifa etmezlerse analarından doğduklarına pişman edileceklerini söyliyerek arkadaşlarımızı tehdit etmeye, korkutmaya giriştiler. Eğitim alanında çalışan bir yerel yönetici, TÖB - DER üyelerinin işlerini elinden geldiği kadar güçleştirme ve özel dikkat göstermektedir, iki yıldır merkezde çalışan kurucu başkan Nurettin Burhan'ın zorunlu hizmet süresinin dolmadığım ileri sürerek köy öğretmenliğine döndürülmesi için üst makamlara üstüste başvurmaktadır. Ve bu konuda sonunda karar aldırmayı başarmış durumdadır.

Gerici çevrelerde içli dışlı olan bu kişiler TÖB - DER Şubesine ve üyelerimize karşı bir takım sataşma ve saldın olayları düzenlemektedirler.

Bu yazdıklarım bir yakınma değildir. Bu baskılardan korkmadığımızı söyliyerek bir öğünmede de bulunmak istemiyoruz. Yurt çapında halkımızın bilinçli bir uyanış içinde olduğunu görüyor ve buna hiçbir gücün engel olamıyacağmı biliyoruz. Biz görev yaptığımız tutucu ve bağnaz çevrede de uyanışın kaçınılmaz olduğunu kanıtlamak istiyoruz. Öğretmenin örgütlenmesinin ve halkı uyandırmasının önlenemiyeceğini göstermek istiyoruz.

İ L K E

Aylık İnceleme Yorum Belge Dergisi

YILLIK ABONE : 1do TL., ALTI AYLIK : 50 TL.

Yazışma Adresi : P.K. 1222 İSTANBUL

HUKUK KAVRAMI

Avukat Halit ÇELENK

Klâsik hukuk kitapları ve çoğu: hukuk uzmanları, hukuku, «Toplumda bireylerin kendi aralarındaki ilişkileri ve bireylerle devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar» olarak tanımlarlar. Sosyal bilimler açısından konu incelendiği zaman görülür ki bu tanımlama, gerçeği tam olarak yansıtmayan, yüzeyde bir tanımlamadır.

Aslında hukuk, «Devlet»ten ayrı olarak düşünülmesi mümkün olmayan, devlet'e sıkı sıkıya bağlı ve ayırdedici özelliğini devlet'ten alan bir olgudur. Bu nedenle «Hukuk»u düşünürken, onu incelerken devlet'ten ayrı ve ondan bağımsız olarak ele almak olanaksızdır. Hukukun, toplumsal ilişkileri düzenleyen kurallar olarak tanımlanması yanlış olmamakla beraber eksik ve gerçeği tam anlamı ile ortaya koymaktan uzaktır. Bu eksiklik, devlet konusunda yanlış bir anlayıştan, devletin gerçek yönü ile görülememesinden doğmaktadır. Bu tür hukukçularca devlet, toplumun üstünde ve toplumdan bağımsız bir varlık olarak görülmekte ve gösterilmektedir. Oysa devlet, toplumdan bağımsız ve onun üstünde bir varlık değildir. Aksine toplum üstü ve toplumdan bağımsız olmayan, toplumun kendisinden çıkmış, toplumsal ilişkilere dayalı, tarihsel bir örgüttür.

Devletin varlığı, başlangıcı bilinmeyen zamanlara kadar uzanmamaktadır. İnsanlık tarihinde devlet her zaman varolmamıştır. İnsanlar bir süre devlete ve devlet gücüne ihtiyaç duymadan, devletsiz yaşamışlardır. Sınıfsız toplumlarda devlet'e rastlanmamaktadır. Eski toplum biçimleri üzerinde yapılan sosyolojik araştırmalar, bu araştırmaların verileri bize bunu göstermektedir. Yine bu araştırmalar, sınıfsız toplumlarda belli sosyal ve ekonomik gelişmeler sonucu olarak sınıf ayrılıklarının ve giderek sınıfların meydana geldiğini ve bu sınıfların meydana gelmesi ile birlikte devlet'in de tarih alanına çıktığını gösterir.

O halde devlet, toplumdaki sınıfların doğuşu, sınıf farkları ve sınıf çatışmaları ile yaşıttır ve onlarla birlikte doğmuştur. Bu güç, olaya ters bir yönden ve metafizik açıdan bakan HegeFin dediği gibi «Ahlak fikrinin gerçeği», «Aklın imgesi ve gerçeği» değil, toplum gelişmesinin belli bir aşamasında ortaya çıkmış ve onun ürünüdür.

Hukukçuların çoğu, devleti toplum üstü bir örgüt, bir varlık olarak gördükleri için, açıklanan gelişmeler sonucu tarih alanına çıkan devlet'in, sınıflar arasındaki çelişkileri bağdaştırmakla görevli olduğunu, bu görevi yükümlenmiş bulunduğunu ileri sürmüşler ise de, kural olarak devlet toplumda ekonomik bakımdan ve dolayısiyle siyasal bakımdan her zaman güçlü sınıfın temsilcisi olmuştur. Güçlü ve belli bir sınıfın temsilcisi olan devlet'i «sınıflar üstü» olarak düşünmek ya da göstermek gerçeğe uygun düşmemektedir.

2350 yıl önce Eflatun, «Devlet» adlı yapıtının birinci kitabında Trasymakhus'u şöyle konuşturmaktadır:

«Her hükümet kanunları kendi işine geldiği gibi kurar» demokratlık, demokratlığa uygun kanunlar, tyrannis tyrannis'e uygun kanunlar kurar, ötekiler de tıpkı böyle; bu kanunları konmakla kendi işlerine gelen şeylerin idare edilenler için de doğru olduğunu söylerler; kendi işlerine gelenden ayrılanı da, kanuna, hakka karşı geliyor diye cezalandırırlar, işte dostum benim dediğim şudur: Doğruluk her şehirde birdir, yani kurulmuş olan hükümetin işine gelen şeydir; kuvvet onun elindedir. Bundan, doğru dürüst muhakeme etmesini bilen bir adam şunu çıkarır: Doğru olan şey hep birdir, yani kuvvetlinin işine gelen şeydir»... «Her şehirde kuvvet hüküm süren unsurunun elindedir.» (Devlet Kitap: I. S: 31)

Bu düşünceler, belli bir tarih döneminden beri toplumda sınıfların var olduğunu, kuvvetli sınıfların yani maddî zenginlik kaynaklarım ellerinde bulunduran sınıfların toplumu yönettiklerini, zayıf sınıfların yani bu zenginliklere sahip olmayan sınıfların sözü geçen sınıflar tarafından yönetilegeldiğini ve yöneten sınıfların, yasaları kendi çıkarlarına uygun olarak yaptıklarını ve yönetilen sınıfları da bu yasalara uymak zorunda bıraktıklarını, bu yasalara uymayanları da «suçlu» ilân ettiklerini göstermektedir.

Bu açıklamalar, devletten ayrı düşünülemeyecek olan hukukun sınıfsal niteliğini de ortaya koymaktadır. Hukukun en önemli konularından birisini teşkil eden mülkiyet, sınıflar arası üretim ilişkilerinin hukuksal ifadesinden başka bir şey değildir. Sosyal sınıfların ayırımında mülkiyet başta gelen bir ölçüdür. Başka deyişle sosyal sınıflar, belli mülkiyet çeşitlerine sahip olup olmadıklarına göre tanımlanırlar. Hukuk, bu sınıfların ekonomik menfaatlerine paralel olarak gelişir ve üstünlük sağlamaya hizmet eder. Sınıflı toplumlarda devlet, yukarıda açıklandığı gibi egemen sınıfın çıkarlarım gözönüde tutmakta ve korumaktadır. Yasalar bu yönde oluşmaktadır. Bu toplumlarda yasalar, yönetici sınılfarın çıkarlarına uygun olan ve onların örgütlenmiş gücü tarafından korunan bir «sosyal ilişkiler sistemi»ni belirler. Bu nedenledir ki, sözü geçen sınıflı toplumlarda adalet, bir sınıf adaleti olmaktan öteye gidememektedir.

Öte yandan hukuk kuşkusuz bir üst yapı kurumudur. Hukuk, bir üst yapı kurumu olarak ekonomik temellere bağlı ve onun bir yansıması olmakla beraber, bir oranda bağımsız bir hayata da sahip olur. Böylece belli bir dönemdeki üretim ilişkileri, kendi gelişme seyri içinde, izlediği üretim ilişkilerini etkiler ve giderek eski hükümleri, hukuk biçimlerini, sosyal amaçlar yönünde, değişikliğe zorlar. Bu takdirde hukukun, yeni ihtiyaçlara, gelişen üretim ilişkilerine uygun hale getirilmedikçe, toplumun gelişmesine karşı ciddi engeller haline geleceği doğaldır. Hukukun bir yerde tutucu niteliği buradan gelir. Bu dönemlerde meydana gelen çelişkiyi çözmek için sınıflar arası politik mücadele zorunluluk kazanır. Bu açıdan, hukukun her zaman üretici güçlerle üretim ilişkileri demek olan, toplumun ekonomik yapışma uygunluğu ve ayni ekonomik koşulları yansıttığı düşünülemez. Toplum-

EĞİTİM KÖŞESİ

FEODAL TOPLUM ÜZERİNE

II

Feodal sistemde tayin edici üretim aracı topraktır. Toprak, feodal beyin malıydı. Toprak sahiplerinin köy-Jüleri sömürmesi düzenin temelini oluşturuyordu. Feodal beyler köylüleri bir kaç biçimde sömürüyorîardı. Serf efendisine ya «Angarya» ya da «nakden (para olarak)» veya «Aynen (mal olarak)» kira (rant) ödemek zorundaydı.

Angarya, serfin yarattığı artı-değeri efendisinin doğrudan doğruya kendine mal etmesi, onun üzerinde her türlü tasarruf hakkını kullanmasıydı. Rantiye sisteminde ise, efendi, toprak kölesinin doğrudan doğruya emeğine değil, bu emeğin ürününe sahip çıkıyordu.

Angarya sisteminde köylü, haftanın belirli günlerinde (örneğin iki gün) kendi toprak parçası üzerinde kendi üretim araçlarıyla çalışıyor ve diğer günlerde ise (örneğin beş gün) efendisinin tarlasında yine kendi araçlarıyla çalışarak üretimde bulunuyordu.

Rantiye sisteminde, köylü belirli zamanlarda toprak sahibine tohum, büyük baş hayvan ve diğer tarımsal ürünlerden belli bir miktar vermek veya yine belli bir miktar para ödemek zorundaydı. Görüldüğü gibi, rant (Kira) ya doğrudan doğruya para olarak ya da mal olarak ödenmiş oluyordu. Bu ödemelerin yamsıra serîlerin efendilerinin[1] arazilerinde çeşitli hizmetlerde bulunmaları da âdettendi.

Toprak sahiplerince tasanruf edilen artı-değere «Toprak kirası (rantı)» ve feodalizmde egemen sınıfın tasarruf ettiği artı-değere ise «feodal toprak kirası (rantı)» denir.

Özetleyecek olursak feodal rantın gelişim süreci üç aşama gösterir ve, bu aşamalar da şu biçimleri içerir : 1) Angarya 2) Aynî rant (rantın mal olarak ödenmesi) 3) Nakdî rant (rantın para olarak ödenmesi). Bu biçimler arasında temelde bir fark yoktu. Angarya sisteminde serf kendi toprağında çalıştığı sürece verimi arttırmaya çalışıyordu;! rantiye sisteminde ise tüm çalışma süresince **emeğinin verimliliğini arttırmak onun** yararınaydı. Farklılık sömürünün özünde değil, biçimindeydi.

Kiranın (rantın) para olarak ödenmesi olayı, köylünün şehre giderek aırtı-emeğinin ürünlerini pazarlarda satması zorunluluğunu doğurdu. Böylece köylü efendisine kirayı para olarak ödüyor, bu durum da feodal beyin gittikçe daha çok işine geliyordu. «Bazıları bıinu gizlice kaçarak yapıyorlardı, başkaları senyöre (feodal beye) bir miktar para ödemeyi üstüne alarak senyörün izni ile köyden ayrılıyorlardı. Her zaman paraya ihtiyacı olan senyörler, serîlerinin bu şartla köyden ayrılmasına izin veriyorlardı. İlk önceleri, köyden ayrılma yetkileri geçici idi. Örneğin panayıra gitmek için ya da kış süresince, yani derebeylik topraklan üzerinde kol gücü fazla olduğu zamanlar köyden ayrılabiliyorlardı. Fakat sonraları bu izinler daha uzun süreli oldular.» Böylelikle giderek köy çevresi ile pazar çevresi arasında sıkı. bir bağ doğdu. Köy ekonomisi zamanla (doğal) niteliğini kaybetti. Meta ekonomisi dediğimiz piyasa; için üretim geniş ölçüde gelişti. Kapitalist toplumun filizleri gittikçe güçleniyor, feodal toplumun toprağını zorluyor, ondan fışkırıyordu.

Değişimin ilerlemesi feodal düzenin çöküşünü hazırladı, kapitalizme geçişi ve köylülüğün tabakalaşmasını hızlandırdı. Doğal ekonomide bu tabakalaşma sınırlı kalmaya mahkûmdu. Pazar için üretime yani meta ekonomisine geçiş sonucu, köylülerden bazıları zenginleştiler ama büyük bir kısmı da yoksullaştı.

Ortaçağda şehirler yeniden canlanmaya başladı. İlk zamanlar şehirle köy arasında çok az bir fark vardı. Köylülerin ürettikleri zanaat ürünlerinin çoğunu efendileri tüketiyor, çok az bir kısmı ise kendi paylarına düşüyordu. Şehirlerdeki nüfus sadece ticaretle değil aynı zamanda toprakla da uğraşıyordu. Tarlalar ve yeşil ara-

---

sal devrimler döneminde, bu devrimlerin kendi alt yapılarına uygun hukuku için bu, yani hukukun temel yapıyı yansıttığı düşüncesi doğrudur. Ama sürekli olarak gelişmekte olan bir toplum karşısında hukukun her zaman temel ekonomik yapıyı yansıtmakta olduğunu iddia etmek mümkün değildir.

İlk bakışta bir yasa hükmü, toplumsal bir ilişkiyi düzenlemektedir. Yasa koyucu, eğer toplumsal ilişkiyi, bu ilişkinin ihtiyacını doğru saptayabilmişse, kabul edilen yasa, bu ihtiyacı **«Yasama» anı için** karşılamış ve gidermiş sayılabilir. Yasama anında toplumsal ilişkiye cevap veren bu yasa zamanla eskiyecektir, **toplumun** yapısı ise **sürekli gelişme halindedir. Toplumsal** yapı geliştikçe, **toplumsal ilişkiler** değiştikçe **sözü** geçen yasa hükmü artık ihtiyacı karşılayamayacak ve hukuk dili ile «Caduque» hale gelecektir. Giderek, toplum gelişmesi ile hukuk arasında bir çelişki doğacaktır. Bu halde artık hukuk «Tutucu» bir nitelik kazanmış ve toplumun gelişmesini engeller bir yöne girmiştir. Bu haller, toplumun temel ekonomik yapısına bağlı ve onun bir yansımasından başka birşey olmayan üst yapı kurumunun alt yapıyı karşılıklı etkilediği hallerdir. Bu halde toplumsal gelişme, üst yapı kurumunun yani hukukun karşılıklı etkisi ile yavaşlamakta ve geçici bir süre için köstleklenmektedir. Ama bu kösteklenme alt yapıdaki gelişmeler ve birikimler sonucu etkisini sürdüremeyecek, toplumsal gelişme, hukukun bu tutucu etkisini yenecek ve gelişme yasaları yönünde yoluna devam edecektir.

zilerle çevrili Ortaçağ şehri, şehirden çok büyük bir köyü andırıyordu.

Önceleri zanaatkârlar efendilerinin emirleri doğrultusunda çalıştılar. Yani feodal bey istediği zaaat ürünü için hammaddeyi zanaatçıya sağlıyor ve o da isteneni yapıp teslim ediyordu. Genellikle zanaatkara ödenti, mal olarak yapılıyordu. Zanaatkârın emeğinin ürünleri nadiren pazarlara ulaşıyordu. Zaman ilerledikçe zanaatkarlar meta üretimine doğru çekildiler. Efendileri için ürettiklerinin yanısıra pazar için de üretim yapmaya başladılar. Başka bir deyişle zaaatkâırlar «meta üretiminin tekerleği» haline geldiler ki ayni süre zarfında köylüler büyük ölçüde doğal ekonomiyi sürdürmekteydiler. Zanaatkârlık gittikçe daha kârlı bir meslek olmaya başladı ve şehirlerde tarım böylece yavaş yavaş sona erdi. «Ortaçağ zanaatçıları, aynı meslekte çalışan zanaatçıları bir araya toplayan loncalar meydana getiriyorlardı. Her lonca, üretimi ve üretim hacmini düzenlemeye çalışıyordu, örneğin bir kumaş parçasının ölçülerini, hammaddelerin niteliğini belirtiyorlardı. Genel kural olarak, her zanaatçı, en çok iki kalfa ve iki çırak kullanabilirdi... Loncalar karşılıklı yardımlaşma amacıyla kurulan meslek birlikleri idi. Aynı zamanda dini görevleri de yerine getiriyorlardı... Loncalar ve uyguladıkları tedbirler, başlangıçta, zanaatçılara, üretim sürecini yoluna koymakta ve haklarını elde etmek için mücadelede yardım ederek olumlu bir rol oynadılar. Ama, zamanla, lonca örgütü, ekonomik ilerlemeyi durduran bir etken haline geldi. Meslek sahipleri her çeşit yeniliğe, her çeşit teknik mükemmelliğe karşı koyuyorlardı. Örneğin, 13 ve 14. yüzyıllarda çıkrık kullanmak yasaktı. II. yüzyılda icat edilen keçeleme fabrikası, 15. yüzyıla kadar yasaklandı. Öte yandan her meslek kendi meslek sırlarını sımsıkı saklıyordu. «Köylüler artık mamul maddelerini şehirlilerden alıyorlardı. Böylece tarım ve el sanatları ve şehirle köy arasındaki ayrım tamamlandı.

Zanaatkârı köylüden ayıran temel fark, köylünün kendi emeğinin ürününü tüketerek yaşantısını sürdürmesi, zaaatkârın ise bunu yapamamasıydı. Zanaatkarın yeni yeni hammaddeler alarak mesleğine devam edebilmesi yani varlığını sürdürebilmesi için emeğinin ürünlerini satması gerekiyordu. Yani ürettiği şeyleri kendisi kullanmıyor aksine bunları pazara götürüp satıyordu. El sanatlarının gelişimi ile ticaretin yakın ilişkisi buradan gelmektedir.

Başlangıçta serflerin ve zanaatkarların ürünleriyle ticaret yapılıyordu. Ayrıca dış ülkelerden gelen ürünler de ticaret metaı oluyordu. Zamanla bu kaynaklar, gelişen ticaret karşısında yetersiz hale geldiler. Küçük ölçüdeki el sanatları üretimi büyük ölçüdeki istekleri karşılamaktan çok uzaktı. Bu küçük üretim mahallî pazarların isteklerini zar zor karşılıyordu. Üretim gittikçe gelişiyor, ve var olan üretim ilişkileri bu gelişme karşısında çok yetersiz kalıyordu. Büyük üretime geçiş yavaş yavaş zorunlu hale geliyordu.

Lonca üretimi gittikçe önemini kaybediyordu ve mallarından edilmiş ve topraklarını yitirmiş köylüler ve zanaatçılar proleterlere katılıp onların sayısını arttırıyorlardı.» «...Lonca sınırlamalarının ve derebeylik sınırlarının yavaş kalkması iç pazarın genişlemesini ve millî pazarların kurulmaya başlamasını sağladı... îç pazarın genişlemesi yaşam (geçim) araçları ile üretim araçlarına gittikçe artan bir talebin varlığını gösterir. Geri bir tekniğe, el emeğine ve iş bölümüne dayanan manifaktür genişlemekte olan pazarın emtia talebini artık karşılayamaz hale gelmişti. Makineleşmiş sanayie geçmek zarureti kendini kabul ettiriyordu...»

Giderek feodalizmin .bağrından kendisini izleyecek düzenin habercilerinin sesi yükselmeye başladı. Bunlar çok ileri bir gelişim gösteren sosyal iş bölümü, ilerleyen üretim teknikleri, yıkılan doğal ekonominin yıkıntıları içinden doğup yükselen meta ekonomisi, yavaş yavaş filizlenen burjuvazi ve yeni ezilenler sınıfı modern proletarya idi.

Sömürü ve baskya karşı ayaklanan serfler artık bu düzenin kendilerine acı ve ezilmeden başka bir şey getirmeyeceğinin bilincine varmışlar, ayaklanıyorlar, direniyorlar, savaşıyorlardı. Tarihin sınıf mücadeleleri zincirine her şahlanışlarında bir yenisini ekliyorlardı. Binlerce serfin köylü isyanlarında verdikleri kurbanlar üzerinde, feodal toplum yıkılıyor, yepyeni bir sömürü toplumu olan burjuva toplumu doğuyordu.

Köylü isyanlarını var gücüyle destekleyen burjuvazi, yeni bir sınıf toplumunda, yepyeni biçimler altında geleneksel sömürü ve baskıyı sürdürebilmek için sabırsızlanıyordu. Gün geldi, görevini tamamlayıp silinen diğer düzenler gibi, feodal toplumlar da birer birer tarihe karışıp gittiler. Feodalizmin yıkılışında toplum treninin lokomotifliğini yapan burjuvazi, çöken düzeni izleyen kapitalist toplumda bu devrimci görevini proletaryaya bırakıyor ve diğer tüm tutucu sınıflar gibi doğduğu günden bu yana yıkımına doğru yol alıyordu. İnsanlığın çilesi henüz sona ermemişti.

BİZE GELEN YAYINLAR

VARLIK YAYINLARI

Türkçülüğün Esasları
Ziya Gökalp[1]

Martı
Antan Çehov

İki Kültür
C.P. Snov

Kumarbaz
Dostoveyski

Yabancı
A. Camus

Atatürk'ün Bağımsızlık Savaşı Nasıl Başladı?
Refik Necdet Aktaş

•

OSMANLI TOPLUM YAPISI
Az Gelişmişliğin Tarihsel Temeli
Muzaffer Sencer
Yöntem Yayınları
Fiyatı : 20 Tl.
İsteme Adresi :
Prof. Kâzım Gürkan Cad.
Keçiören Apt. Kat 4, Cağaioğlu
P.K. 1196 — İ S T A N B U L

EDEBİYATÖDÜLLERİ

Yazan : Hikmet ALTINKAYNAK

Her yıl merakla, heyecanla beklenen bir konudur; edebiyat ödüllerinin kimlere verileceği. Heir yazarın gizli bir isteğidir bu. Kimi yazarlar da kendilerini bir parça ona göre hazırlarlar. Ama, en çok da yayınevlerinin yüzünü güldürür bu durum. Hemen harekete geçerler ödül alan kitabın ikinci, üçüncü baskılarını yapmak için.

Dış ödülleri bir yana bırakırsak, yurdumuzda Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülleri, Sait Faik Hikâye Ödülü, Orhan Kemal Roman Ödülü verilmektedir. Zamanımıza gelinceye değin TDK Edebiyat Ödülleri 16, Sait Faik Hikâye Ödülü 18, Orhan Kemal Roman Ödülü ise 2 yıldır dağıtılmaktadır.

Her yıl olmasa da kimi yılların ödülleri pek yerini bulmamakta, sanat çevrelerinde ve okuyucular arasında yadırganmaktadır. Bundan dolayıdır ki ödül. de almış olsa, kimi kitapların belli sayıdan çok okunmasında pek değişiklik olmamaktadır. Bu bize dikkatli, bilinçli okur kitlesinin her gün biraz daha çoğalmakta olduğunu sanırım kanıtlamak için yeter bir ölçüdür.

Şimdi)- kuruluş sırasına göre edebiyat ödüllerini ve kimlere hangi yapıtları için verildiklerini görelim. 1973 yılı içinde verilen TDK Edebiyat Ödülleri dışında bana kalırsa, pek şaşırtıcı, yadırgatıcı ödül olmadı. îlkin Sait Faik Hikâye Ödülü açıklandı.

I — SAÎT FAİK HÎKAYE ÖDÜLÜ :

Hikâyeci Sait Faik Abasıyanık II Mayıs 1954'te öldü. Annesi Makbule Abasıyanık oğlunun kitaplarının gelirinden karşılanmak üzere 1000 liralık Sait Faik Armağanı kurdu (1955). Bu bir önceki yılın en beğenilen kitabına yazarın ölüm gününde yapılan bir törenle verilmektedir. Bugüne değin kazanan hikayeciler ve kitapları şöyle :

1955 - Sabahattin Kudret Aksal (Gazoz Ağacı) ve Haldun Taner (On İkiye Bir Var),

1956 - Tahsin Yücel (Haney Yaşamalı),

1957 - Necati Cumalı (Değişik Gözle).

1958 - Orhan Kemal (Kardeş Payı),

1959 - Oktay Akbal (Berber Aynası).

(1960 - 1963 yıllarında Ödül verilmedi. 1964 Martında Darüşşafaka Cemiyeti, ödül tutarını 5000 lira yaparak, Ödül verme işini üslendi.)

1964 - Mehmet Şeyda (Başgöz Etme Zamanı) ve Adnan Özyalçıner (Sur),

1965 - Kâmuran Şipal (Elbiseciler Çarşısı) ve Mahmut Özay (Yorgo),

1966 - Cengiz Yörük (Çölde Bir Deve),

1967 - Tarık Dursun K. (Yabanın Adamları),

1968 - Muzaffer Buyrukçu (Kavga),

1969 - Oırhan Kemal (önce Ekmek) ve Faik Baysal (Sancı Meydanı),

1970 - Zeyyat Selimoğlu (Direğin Tepesinde Bir Adam),

1971 - Bekir Yıldız (Kaçakçı Sahan) ve Bilge Karasu (Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı),

1972 - Füruzan (Parasız Yatılı),

1973 - Demirtaş Ceyhun (Çamasan).

Sait Faik'in alışılmışın dışında getirdiği hikâye sesi, konularını yorumlayarak vermekteki gücü sanırım kendisini kabul ettirmekteki en önemli öğelerden biri olarak sayılmaktadır. İşte bu yılın ödül alan sanatçısı Demirtaş Ceyhun da yapıtını bu yetkinliğe, bu olgunluğa getirmiş bir yazardır. Bu nitelikler Demirtaş Ceyhun'un Çamasan'ında kimi yerlerde kişinin düşüncesini eşeleyen çözümlemelerle oluşurken kimi yerlerde de bilinçlendirme, bilinci eyleme zorlama gibi öğeler de taşımaktadır.

Demirtaş Ceyhun'un Çamasan 6. yapıtıdır. Bugüne değin Tanrıgillerden Biri (Hikâyeler 1971), Sansaryan Ham (1967), Yağma Edilen Türkiye (Araştırma - İnceleme 1968), Asya (Roman 1970, TRT Roman Başarı Ödülü)'yı yayımlamıştır.

Üçüncü baskısı Ağustos 1973'te yapılan Çamasan'm daha bir yılın doldurmadan kırdığı satış rekoru sanırım her yapıt ve her ödül almış kitaba kısmet olmamıştır. Çamasan'ın daha da baskı sayılarını çoğaltacağını umuyor ve diliyorum.

n — TÜRK DİL KURUMU EDEBİYAT ÖDÜLLERİ :

Dil Bayramı'nda verilmek üzere 35OO'er liralık bir Bilim Ödülü ile Sanat Ödülü koymuştu; Türk Dil Kurumu. Bu sonraları değiştirilen yönetmelikle (1958) Bilim Ödüllerinin yanında Edebiyat Ödülleri de (şiir, roman, hikâye, tiyatro, çeviri ve deneme-eleştiri-gezi olmak üzere altı dalda) yer aldı. Ödül tutarı her dalda 1500'er lira oldu. Bu da 1971'le birlikte 5000-liraya çıkarıldı.

Türk Dil Kurumu'nun yurdumuz sanatçılarını yetiştirmede; gelişmelerinde kuşkusuz ki önemli katkısı vardır. Ama kimi davranışlarıyla bir bölüm sanatçının da kargınlığma sebep olmuştur, zaman zaman.

1957'den başlamak üzere Edebiyat Ödüllerinin altı daldaki sıralanışı :

Şiir türünde :

1957 - Fazıl Hüsnü Dağlarca (Delice Böcek),

1964 - Behçet Necatigil (Yaz Dönemi),

1965 - Gülten Akın (Sığda),

1966 - Cemal Süreya (Göçebe).

1967 - Nahit Ulvi Akgün (Evren Türküsü),

1969 - Necati Cumalı (Yağmurlu Deniz),

1970 - Oktay Rifat (Şiirler),

1972 - Metin Eloğlu (Dizin).

Roman türünde :

1957 - Oktay Akbal (Suçumuz İnsan Olmak),

1962 - Nezihe Meriç (Korsan Çıkmazı),

1967 - Kemal Bilbaşaır (Cemo),

1968 - Kemal Tahir (Devlet Ana),

1971 - Fakir Baykurt (Tırpan),

1973 - Abbas Sayar (Çelo).

Hikâye türünde :
1958 - Tahsin Yücel (Düşlerin Ölümü),
1960 - Onat Kutlar (îshak),
1961 - Tarık Dursun K. (Güzel Avrat Otu),
1962 - Muzaffer Buyrukçu (Bulanık Resimler),
1963 - Feyyaz Karacan (Sığınak Hikâyeleri),
1964 - Demir Özlü (Soluma),
1965 - Afet Muhteremoğlu (Başörtülüler),
1968 - Samim Kocagöz (Yağmurdaki Kız).
1969 - Orhan Kemal (Önce Ekmek)
1971 - Şahap Sıtkı (Acı),
1972 - Adnan Özyalçmer (Yağma),
1973 - Selçuk Baran (Haziran).

Tiyatro türünde :
1960 - Orhan Asena (Tanrılar ve însanlar),
1963 - Vüs'at O. Bener (Ihlamur Ağacı),
1968 - Turan Oflazıoğlu (Deli İbrahim),
1970 - Aziz Nesin (Çiçu),
1972 - Haldun Taner (Sersem Kocanın Kurnaz Karısı).

Çeviri türünde :
1959 - Sabahttin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz (Eflâtım'dan Devlet)
1960 - Teoman Aktürel (Philippe Soupault'dân Şarlo çevirisiyle),
1961 - Azra Erhat ve A. Kadir (Homeros'ten îlyada çevirisiyle),
1962 - Adalet Cimcoz (Franz Kafka'dan Milena'ya Mektuplar çevirisiyle)
1963 - Bilge Karasu (D.H. Lavvrence'den Ölen Adam çevirisiyle),
1964 - Tahsin Saraç (Günümüz Fransız Şiiri kitabıyla),
1965 - Ülkü Tamer (Edith Hamilton'dan Mitolagya çevirisiyle),
1968 - Seha L. Meray (Hıgo Grotius'tan Savaş ve Barış Hukuku çev.),
1969 - Akşit Göktürk (Daniel Difoe'dan Robenson Krusoe çevirisiyle),
1970 - Can Alkor (Nietzsche'den Ecco Homo çevirisiyle),
1971 - Attilâ Tokatlı (Elsa Triolet(den Beyaz At romanı çevirisiyle),
1972 - Bertan Onaran (Simone de Beauvoir'dan Konuk Kız romanı £ev.),
1973 - Melih Cevdet Anday (Trajei Vesaas'tan Buz Sarayı romanı çevirisiyle)";

Deneme-Eleştiri-Gezi türünde :
1961 - Memet Fuat (Düşünceye Saygı),
1962 - Fikret Otyam (Gide Gide 3),
1963 - Burhan Arpad (Gezi Günlüğü),
1964 - Necip Alsan (Eflâtun),
1965 - Ceyhun Atuf Kansu (Köy Öğretmenine Mektuplar),
1967 - Cemil Yener (Fuzuli,nin Dünyası),
1968 - Cengiz Bektaş (Mimarlıkta Eleştiri). (1).

Bu yılki ödül kazanan yapıtlar üstünde kısaca durmak istiyorum.

a) — Hikâye :

Ödüle aday 11 yapıt içinden Selçuk Baıran'ın Haziran adlı hikâye kitabı, kazandı. Yeni olmamakla birlikte adını henüz duyurmaya başlamış bir sanatçıydı Selçuk Baran'. Tüm işini bırakarak evde oturup kendini salt hikâyeye verdiğini ödülü aldıktan sonra TRT'de yayımlanan konuşmasından izledim.

Hikâye konularını yaşadığı çevreden almaktadır yazar. Yaşadığı çevre ise, kenttir. Bu kente de bir kadın yazar gözüyle bakmaktadır.

Selçuk Baran'in 21 hikâyesini oluşturan Haziran hikâyemize güçlü, yeni bir soluk getirmemiştir bence. Ama öyle sanıyorum ki kendisine verilen bu ödülden sonra güçlü, yetkin hikâyeler yazacaktır. Bu durumuyla Ödül almış bile olsa, Haziran'ın satışında çok az bir değişiklik görülecektir. Ama bu Selçuk Baran'm okunurluğunun başlangıcı olacaktır[1].

b) — Roman :;

Abbas Sayar yeni bir ad değildir. Adını da Yılkı Atı romanıyla Edebiyatımıza silinmemecesine yazmıştır. Yılkı Atı kendisine bir de TRT 1970 roman başarı ödülü kazandırmıştır. Çelo ise yazarın ikinci romanıdır.

• Seçiciler Kurulunda bulunan 7 üyeden ancak 4'ünün oyunu alabilmiştir. Ama bu okurunu etkilememiştir Abbas Sayar'ın. Tersine Çelo daha ilk ayında (birinci baskı : Eylül 1973, ikinci baskı : Eylül 1973) ikinci baskısını yapmıştır, tşin bir garip yanı da fiyatı 10 lirayken 15 liita olmuştat.

c) — Çeviri :

Norveç'li yazar Tarjei Vesaas'tan çevirdiği Buz Sarayı romanıyla çeviri Ödülünü şair Melih Cevdet Anday kazanmıştır. Dilinin duruluğu, hiç bir ölü sözcüğün olmayışı ki Buz Sarayı'nı okutuyor. Üstelik çeviride şiirsel bir dil kullanılmış, şiir gibi bir yapıt olmuştur Buz Sarayı.

Yapıtın konusu iki küçük kızın bir okul dönemini bile bulmayan garip yaşantısını anlatmakta..

Çevirinin yetkinliğince konunun da önemliliğini gözetse sayın Seçiciler Kurulu verdiği 6 oydan sanırım yarısını almak zorunda kalacaktır.

Ç) — Şiir :

Bu türde ödüle aday yapıtlar gereken ~oyu sağlayamamışlardır. Ama bana kalırsa, Gülten Akın'ın Maraşlı Ökkeş'in Destanı gerçekten ödül verilmeye değer yapıtlardan birisidir. Sonra! Hasan Hüseyin'in Oğlak adlı şiir kitabı da sayılabilir. Baskıları 1973 olmasaydı Kemal Özer'in Kavganın Yüreği'ni, Hasan Hüseyin'in Acıyı Bal Eyledik'ini, Tekin Sönmez'in Ağıt Yok'unu önerirdim. Ama bu önerilerim gene saklı kalsın 1974 Şiir Ödülü için.

d) — Tiyatro ve Deneme-Eleştiri-Gezi :

Bu türlerde de yeterli oy sağlanamamış, böylelikle de hiç yapıta ödül verilmemiştir.

e) — Bilim :

Yukarıda yıllara göre yaptığım sıralamada. Bilim Ödüllerini almamıştım. Çünkü bu konumun dışındaydı. Ancak bu yıl verilen Bilim Ödülü edebiyatı çok yakından ilgilendiren bir yapıta olduğu için bu yılki üstünde kısaca durmak bir görev oldu.

Prof. Dr. Berna Moran'ın Edebiyat Kuramları ve Eleştiri adını taşıyor Ödül alan! kitap. Bugüne değin edebiyatçılarımız gereksindiği bir yapıttı bu. Okunanların değerlendirilmesinde kuşkusuz ki önemi büyük olacaktır. Berna Moran 5 oy bile alsa, bu değerli yapıtı, yıllarca

kitaplığımızın en seçkin yerinde önemini yitirmeyecektir.

Türk' Dil Kurumunun 1973 yılı ödüllerini veren «Edebiyat Ödülleri Seçiciler Kurulu'nda Orhan Hançerlioğlu, Cemal Süreya, Tahsin Yücel, Prof. Dr. Gündüz Akıncı. Tahsin Saraç, Behçet Necatigil ve Cahit Külebi; «Bilim Ödülü Seçiciler Kurulu'nda ise Ord. Prof. Dr. İlhami Cıvaoğlu, Orhan Saik Gökyay, Prof. Dr. Bahri Savcı, Prof. Dr. Seha L. Meray. Prof, Dr, Sedat Veyis Örnek ve Doç. Dr. Berke Vardar bulunuyordu (2).

Kuruma gelen ödüle aday yapıtların sayıları ise şöyle : Şiir türünde 10, romanda 6, hikâyede II, çeviride 10, deneme-eleştiri-gezide 3, tiyatroda I, ve bilimde 8'dir.

III — ORHAN KEMAL ROMAN ÖDÜLÜ :

Hikâyeci, romancı Orhan Kemal'in 2 Haziran 1970'te ölümünden sonra kuruldu bu ödül. İlkini Boynu Bükük Öldüler'le Yılmaz Güney aldı. (1972). Bu yılın ödülünü ise Çetin Altan. Büyük Gözaltı'yla kazandı.

Çetin Altan'ın sanatı Orhan Kemâl'inkini içerdiğince onunla bir ortak yanı da yaşantısının her döneminde devrinin tutucu hükümetleriyle başının rahat bırakılmayışı, sürekli tedirgin edilişidir.

Büyük Gözaltı, Çetin Altan'm ilk romanı. Yazar daha çok fıkralar yazmıştır günlük gazetelerde, ayrıca bir şiir kitabı ve birkaç oyunu vardır. Bu arada yayımlanmış olan araştırma-incelemeleri önemli yankılar yapmıştır.. Oyunları filme alınmış ve gösterildiği yerlerde olaylar yaratmıştır. îşte Büyük Gözaltı da olay yaratacak denli önemli bir yapıttır.

Nedir Çetin Altan'm anlattığı?

Tutukevinde bir adam, her gün düzenin sorgucularına hesap vermektedir. Bu, adı bile açıklanmayan ama olayları bütünüyle yaşayan, önceki yaşadıklarını da geriye dönüşlü anışlarla anlatan Büyük Gözaltı'mn başkişisidir. Bu kişi baskılı bir dönemi yaşamış ve yazmıştır. Bunun içinde yazar da vardır. Ama Çetin Altan'm yazdığı bir anıdan değişik bir şeydir. Anının kurulduğu, tekdüzeliği bir yerde okutmaz onu. Ama Büyük Gözaltı öyle değil.

Bugün Sağmalcılar Cezaevinde adli bir hata yüzünden ömrünü tüketen, bu arada kör olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Çetin Altan bu yıl ülkemizde verilen ödüller içinde ödül almayı hak kazanmış yazarların en ilki, en başta gelenidir.

Büyük Gözaltı'yı bu büyük yazarın kavga dolu yaşantısının ve yurdumuz yöneticilerinin kimi yanlarını dile getirdiği için sevdim.

Böylece, sözümüzü, özetlersek yurdumuz Edebiyat Ödülleri, bu yıl da okur kitlesini etkileyerek ödül kazanan kitapların okunmasını sağlamıştır. Kitap okunmasını sağlayan bir başka öğe de normal yönetim dönemine geçiş olmuştur. Arama-taramalarda, yasaklansın yasaklanmasın götürülen kitaplar okuru yıldırdığı gibi satışları da önemli ölçüde durdurmuştu. Şimdi artık böylesi bir konudan söz edilemez.

Sözü edilecek olan konu o günlerin ürünlerini vermek, ödüllerde de onlara öncelik tanımaktır.

(1) — Ödül alanların listesini çıkarmada Behçet Necatigirin Ed. I. Sözlüğünden yararlanılmıştır.

(2) — Türk Dili dergisi sayı : 265.

ÖRNEK BİR KARAR

T. C.
Anamur
Sulh Ceza Mahkemesi
Esas No: 1972/479
Sıra No: 1973/564
Hakim : Ünal Yılmaz 15736
Kâtip : Hamdi Kaynarpınar 19
Davacı : K.H.
Sanıklar : 1-Mehmet Kurt, Veli Oğlu 1947 doğumlu Anamurun Ormancık K.den
Vekili : Avukat Nihat Aydın
2-Hüseyin Kurt, Veli Oğlu 1931 D.lu Anamur Ormancık K.den
Suç : Yasaklanmış kitap ve yıayın bulundurmak.
Suç Tarihi: 17.4.1972

Yukarıda suçu ve açık hüviyetleri yazılı sanıklar hakkında yapılan yargılama sonunda :

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanıklardan Hüseyin Kurt, Bu kitapların Mehmet Kurt'a ait olduğunu kendisinin ilgisinin bulunmadığını, Mehmet Kurt ise kitapları alenen kitapçılardan satın aldığını ve çok eskiden almış olduğunu ve yasaklandığını duymadığını savunmuştur.

Sanıklar hakkında yasaklanmış basılı eserleri bulundurdukları anlaşılmış ise de; yasak kitabın evde bulundurulmasının suç teşkil etmeyeceği ve müsadereyi gerektirmeyeceği, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17.11.1971 gün ve 3973 Esas, 3804 karar sayılı ilâmı ile hükme bağlanmış olmasına ve mücerret basılı eserleri bulundurmanın mevcut mevzuatımıza göre suç teşkil etmemesine binaen müsnet suçtan sanıkların BERAETLERİNE, Emanetteki zabdedilmiş kitapların İADESİNE, Temyizi kabil olmak üzere sanıkların ve sanıklardan Mehmet. Kurt vekili Avukat Nihat Aydın'ın yüzüne karşı 7.11.1973 günü verilen alenen ve usulen tevhim kılındı. 7.11.1973

Kâtip Hakim 15736

iş bu hüküm süresinde kanun yollarına başvurulmadığından 8.12.1973 tarihinde kesinleşmiş bulunduğu tastik olunur.

14.12.1973
Başkâtip 17
Şevket Erkan

şiir sayfası

U M U T

Nazım HİKMET

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken çöp kamyonları,
ölüleri, toplar kaldırımlardan,
işsiz ölüleri, aç ölüleri.

İşler atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken,
ve güneş doğarken köylü aile,
erkek, kadın, eşek ve karasaban,
sabana koşulu eşekle kadın,
toprağı sürerler. Toprak bir avuç...

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken ölü bir çocuk,
bir Japon çocuğu Hiroşima'da.
On iki yaşında ve numaralı
ve ne boğmacadan, ne menenjitten,
ölür bin dokuz yüz elli sekizde.
Ölür bir Japoncuk Hiroşima'da
dokuz yüz kırk beşte doğduğu için.

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken tombul bir adiam
yatağından çıkar dalgın giyinir-.
«Bu gün kimi kime gammazlamalı?
Âmirin gözüne nasıl girmeli?»

İşler, atom. reaktörleri, işler,,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken zenci şoförü
ağaca asarlar yol kayısında,
gazyağma bulayarak yakarlar,
sonra kimi kahve içmeye gider
kimi saç traşı olur berberde,
kimi dükkânını açar erkenden
kimi genç kızını öper alnından.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken mahpus kadını,
kayışla masaya bağlı sırtüstü
çıplak memeleri al kan içinde
sorguya çekerler bir bodrumda.
Sorguya çekenler ısigara içer,
biri yirmisinde, altmışlık biri,
gömlekleri terli, kollar sıvalı
ve kum torbaları elektrotlar.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken gül yaprağına
uçak alanında sessiz pilotlar
«H» bombası yükler tepkililere
ve güneş doğarken, güneş doğarken
otomatik silâhlarla biçilir
üniversitelilerle işçiler
ve akasya ağaçları bulvarın,
pencereler, balkondaki saksılar.
Ve güneş doğarken devlet adamı
konağına döner bir ziyafetten.

Ve güneş doğarken kuşlar ötüşür.
Ve güneş doğarken, güneş doğarken
genç bir ana bebesini emzirir.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma ayJar geçer güneş doğarken,
ve güneş doğarken ben bir geceyi,
bir uzun geceyi gene uykusuz
ağrılar içinde geçirmişimdir.
Düşünmüşüm hasretliği, ölümü,
seni, memleketi düşünmüşümdür,
seni, memleketi ve dünyamızı.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken hiç umut yok mu?
Umut, umut, umut
umut insanda...

"Olağanüstü" Dönemin Kültür Hayatımıza Getirdiği Yozlaşmalar

Toplumumuz, 27 Mayıs Devrimi'ne kadar kasıtlı ve bilinçli bir şekilde, karanlıkta bırakılmağa çalışılmış, bir yandan en gerici, en yoz, en köhnemiş görüşleri «ilericilik» maskesî altında sunan yabancı kaynaklı kitaplarla, diğer yandan da tarihimizle toplum yapımızı «sahte» kahramanlarla açıklayan sözde bilimsel yerli eserlerle «okuyucu» açık bir uyutma politikasına alet edilmişti. Bu arada belirli bir uyanışın tohumlarını atabilecek Köy Enstitüleri deneyine son verilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan çevirilerde idealist ve metafizik görüşleri savunan eserlere büyük bir ağırlık) tanınmıştı. Olumlu ve yaratıcı bir geçmişle geleceğe dönük bir «misyon» dan yoksun, dışa bağımlı Türkiye burjuvası Batı burjuvasının ilerici dönemlerindeki olumluluğunu, dolayısıyla «düşünce özgürlüğü» ile «bilimselliği» ve «maddeciliği» yansıtan eserlerden dahi korkar olmuş, toplumcu görüşü ortaya koyan kitaplar ise sözü dahi edilmesi tehlikeli, mutlak yasaklar arasında yeralmışü. Böylece kendi halkından, kendi geçmişinden ve bilimsellikten . kopuk «Türkiye Aydını»na ters bir bilinç verilerek «çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak» etiketi altında, Batıyı. daha doğrusu kapitalizmi ve kapitalist gelişmeyi savunması, bilinçsizce kapitalizmin yanında yer alması sağlanıyor, bütün çabalara rağmen, gene de, toplumsal düzenimizdeki bozukluğun temel nedenlerinin bilincine vararak, zulme, haksızlığa, sömürüye ve faşist baskılara karşı mücadele eden yurtsever aydınlarla çalışan kitlelerin temsilcilerine kan kusturuluyordu.

1950 seçimlerinden sonra, ülkemizde demokratik ilke ve kurumların gelişeceği, bilim ve aydm düşmanlığının sona ereceği, özgür düşünceye nihayet saygı gösterileceği ve çalışan kitlelerin ekonomik, sosyal ve politik hakları için örgütlenebilme olanaklarına kavuşacakları umulmuşsa da, bu umutlar kısa sürede suya düşmüş; dünya finans kapitaline ve özellikle A.B.D. emperyalizmine bağımlı bulunan D.P. nin ülkemizi daha koyu bir karanlığa; daha koyu, daha gaddar, daha kanlı bir zulme sürüklemek istediği su yüzüne çıkmıştır. Ülkemizdeki sosyal ve ekonomik bunalımdan «kara cüppeli» lerle üniversiteli gençlerin ve aydınların sorumlu tutulduğu ve faşizan baskılarla zulmün dayanılmaz boyutlara! ulaştığı tir sırada, zulme darbe vurulmuş ve 27 Mayıs Devrimi gerçekleştirilmiştir.

İktidardan uzaklaştırdığı sömürü güçleri tarafından giderek güçsüz ve etkisiz kılınan Ak Devrim'in toplumumuza en büyük armağanı 1961 Anayasası olmuştur. İlerici ve demokrat aydınların ürünü olan 1961 Anayaşası'nm sağladığı sınırlı özgürlük ortamı içerisinde, toplumcu bilimi açıklıyan klâsikler de dilimize çevrilmiş, korkunç bir susuzluk içerisinde bulunan «okuyucu» kitlesinin, yani aydınlarla gençlerin bir bölüğü giderek, idealist ve metafizik görüşlerden sıyrılmışlar; tarihi kişilerin ve «sahte» kahramanların, hatta sınıflı toplumlarda tek "bir sınıfın değil, sınıfların yaptığı gerçeğinin bilincine varmışlardır. Öte yandan çalışan kitlelerin, yine Anayasa'nın sağladığı demokratik haklardan yararlanacak, ekonomik, sosyal ve politik hakları için giriştikleri mücadele de bu «bilinçlenme» ye anlam, öz ve amaç kazandırmış, toplumcu aydınlarla çalışan kitleler arasında giderek gelişen ve güçlenen bağlar kurulmuştur. Böyle bir ortam içerisinde, bilinç düzeyi gelişen «okuyucu» kitlesini; burjuva düzenini ve yaşantısını öven romanlarla, yalancı kahramanları yücelten «eserler»le, şovenizmi ve ırkçılığı körükleyen paçavralarla tatmin edebilmek olanaksızlaşmış; gerçek anlamda aydmlaşma yolunda adımlar atan okuyucuların kitaplıklarında bu gibi kitapların yerini toplumcu bilimin klâsikleriyle kendi tarihimizi, toplumumuzu ve sosyal mücadelemizi toplumcu bilim açısından açıklayan yerli ürünler almıştır. Böylece küçük burjuva gevezelik ve zevzekliklerine, sanatkâr çevrelerindeki dedikodu, çekişme ve kaprislere ve «her şeyi ben bilirimcilik»e belirli ölçüde son verilmiş; sosyal mücadeleye katılmayıp kendi fildişi kulelerinde mısra düzenlerin, ahkâm kesenlerin, büyüklük taslıyanlarm, bir kelimeyle dinozorlarla fasillerin esamisi okunmaz olmuştur. 1961 - 1971 dönemi halkın mücadelesine inanmış aydınların toplumculaştığı ve çalışan kitlelerin bilinçlendiği gerçek bir uyanış dönemidir; Tarihimizde, ilk defa olarak toplumcu bilim bir kaç aydının tekelinden çıkmış, belirli ölçüde kitlelere malolmuştur.

Bununla beraber, bilindiği gibi, bu çok dinamik, hareketlji ve olumlu döneme 1971 «olağanüstü» rejimi ile bir son verilmek istenmiştir. Toplumcu düşüncenin yasaklandığı, yurtsever aydınlarla gençlere her türlü baskının yapıldığı! «olağanüstü dönem» de; kitlelerin sosyal, ekonomik ve politik mücadeleleri de kilit altına alınınca toplumumuz yeniden karanlığın içerisinde bulmuştur kendisini. Böylece egemen çevreler belirli bir karamsarlık,; yılgınlık ve nemelâzımcılık ortamı geliştirmeye çalışmışlar, toplumcu bilimi «dogmatik» olarak niteleyen sözde bilim adamlarıyla düşünürlere ve yazarlara prim vermişler, eski yürekliliğinden birşeyler yitirmiş bulunan küçük burjuva aydınlarının zihinlerini daha da bulandırmak amacıyla «Tanların Arabaları» «Dünyanın Gizli Sahipleri» gibi sahte bilimsel eserleri birden piyasaya sürmüşlerdir. Belirli bir «kaçış» içerisinde olan «okuyucu» da böylece eski alışkanlıklar, eski bireycil eğilimler, eski idealist ve metafizik görüşler yeniden canlandırılmağa çalışılmış, tek bir kelimeyle 27 Mayıs devriminden sonra canlılık ve anlam kazanan kültür hayatımızı yozlaştırmak için her çareye başvurulmuştur.

Kendisini gerçek aydm ve toplumcu olarak niteleyenlerin, çalışan kitlelerin mücadelesine omuz verenlerin, kendileri de çalışan kitleler içerisinde yer alanların artık durup bir durum değerlendirmesi ve bir özeleştiri yapmaları zamanı kesinlikle gelmiştir.

«Tanrıların Arabaları» ve «Dünyanın Gizli Sahipleri» gibi, paçavraların, bu paçavralardaki metafizik görüşlerin ciddi ciddi tartışılmasının nedenleri nelerdir?

«Dünyanın Gizli Sahipleri» ile dünyanın gerçek sahipleri olan tekelci burjuvazi ve müttefikleri gizlenilmeğe çalışılmıyor mu? Gerçek ve bilim dışı görüşleri ger-

DANİŞTAY KARARLARINI UYGULAMAYAN M.E. BAKANI DENGtZ'l MAHKEMEYE VERDİK

(Baştarafı sayfa l'de)

Müzik öğretmenliği görevini sürdürmekte iken, Milli Eğitim Bakanlığının, 24.2.1972 gün ve 3733 sayılı işlemi ile müstafi sayılmış ve bu suretle görevine son verilmiştir.

2 — Haksız olduğuna inandığımız bu işlem aleyhine açtığımız iptal davası sonunda, Danıştay 5. Dairesi, 19.2. 1973 gün ve E: 1973/225 sayılı karan ile yürütmenin durdurulmasını hüküm altına almıştır.

4 — Aradan geçen süre içerisinde, kararın uygulanmaması üzerine, Ankara 6. Noterliği aracılığı ile Orhan Dengiz adına çektiğimiz 30.7.1973 gün ve 27721 sayılı ihtarnamede sözkonusu Danıştay kararının 15 gün içerisinde uygulanarak müvekkilin göreve döndürülmesini, aksi taktirde uğranılan maddi ve manevi zararların şahsi kusuru nedeniyle kendisinden isteneceği ihtar edilmiştir.

5 — Yapılan bu başvurmalara ve çekilen ihtarnameye rağmen, müvekkili görevine döndürmeyerek, kişisel kusuru neticesi maddî ve manevî zararların doğumuna sebep olan Orhan Dengiz aleyhine, işbu davanın açılması zorunluğu doğmuştur.

HUKUKÎ DURUM

1 — Anayasamızın 132. maddesinin son fıkrasında «.....yasama ve yürütme organları, ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiç bir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez» hükmü yer almıştır. Anayasamızın bu hükmüne paralel olarak Danıştay Yasasının 95/2 maddesinde de : İdarenin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132. maddesi gereğince, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etme yükümlülüğü kabul edilmiştir.

2 — Danıştay kararlarının aynen yerine getirilmesi Anayasa ve Danıştay Yasasının bir buyruğu olduğuna göre; kararı uygulamak durumunda bulunan idare ajanlarının aksi yöndeki davranışları, tam deyimiyle hukuk dışı bir eylem teşkil eder. Dolayısıyla ajanların bu tür davranışlarından ötürü «Haksız fiil ilkeleri uyarınca sorumlu tutulacakları, kuşkusuzdur. Öte yandan Yargıtay'ımızın yerleşmiş içtihatlarına göre Danıştay'ca verilen yürütmenin durdurulması kararım Anayasanın ve Yasaların amir hükümlerine rağmen uygulamayan ve uygulamamakta direnen idarî otoritenin bu eylemi kişisel bir kusur sayılmaktadır.

3 — Olayımızda da Orhan Dengiz sözkonusu Danıştay kararını uygulamak durumunda bulunan Milli Eğitim Bakanlığının en üst makamında görevli bir idarî ajan olduğuna göre, bu ajanın kararı uygulamamak yolundaki eylemi kişisel bir kusur ve haksız bir fiil teşkil eder. Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 15.5.1970 gün ve E : 1969/5644 K : 1970/4549 sayılı ilâmında «Danıştayın yürütmeyi durdurma kararını, Anayasanın 132. maddesi buyruğuna aykırı olarak yerine getirmemekle idarî ajanın, kişisel kusuru kapsayan bir davranışta bulunduğunu» hükme bağlamıştır. Yine aynı kararda idarî görevin yerine getirilmesinde şahsi kusur ile hizmet kusurunun birleşebileceği de öngörülerek, bu durumda eylemden zarar görenin dilerse idare aleyhine Danıştayda ve dilerse ajan aleyhine Adalet Mahkemelerinde dava açabileceği belirtilmiştir.

4 — Yukarıdaki açıklamalarımız ışığında, olayımızda davalının Danıştay kararını uygulamamak şeklindeki haksız fiili sonucu davacı., 7.3.1973 gününden dava gününe kadar geçen on ay sekiz günden beri göreve döndürülmemiş ve bu süreye ait % 8 emekli keseneği ile birlikte net 12.725,— liralık aylığını alamıyarak maddî zarara uğramıştır.

Ayrıca Danıştay kararının uzun bir süre istem ve ihtarnamelere rağmen uygulanmaması davacıyı halkın ve öğretmen çevresinin gözünde şüpheli kişi durumuna düşürmüş ve müvekkilimizi de manevi ızdıraba duçar eylemiştir. Bu nedenle de davalıdan onbin lira manevi tazminat istemekteyiz.

Sübut Delilleri : Danıştay 5. Dairesinin 4.6.1973 günlü yürütmeyi durdurma kararı, Bu kararın uygulanmasını isteyen 21.6.1973 günlü dilekçemiz, Ankara 6. Noterliğinin 30.7.1973 gün ve 27721 sayılı ihtarnamesi, Yargıtay 4. H. Dairesinin 15.5.1970 gün ve 1970/4549 sayılı kararı.

Hüküm Nedenleri : Anayasa, Danıştay Yasası, Borçlar Yasası ve ilgili mevzuat.

S o n u ç : İki nüsha olarak sunulan bu dava dilekçesinden birinin on gün içinde cevap vermek üzere davalıya tebliğini, duruşmamızın yapılması ve Danıştayın yürütmeyi durdurma kararından önceki sürelerle dava tarihinden sonraki sürelere ait tazminat haklarımız saklı kalmak üzere 12.725,— lira maddi, on bin lira manevi ki toplam olarak 22.725,— lira tazminatın kanunî faiz, yargı giderleri ve vekâlet ücretiyle birlikte davalıdan tazminen tahsiline karar verilmesini saygılarımla ve bilvekâle dilerim.

15.1.1974

Av. **İlhan Dişçi**

çekmiş gibi tezgâhladığı için sahtekârlık suçundan tutuklanan Daniken'in «Tanrıların Arabaları» gerçekte küçük burjuvaların el arabalarından başka birşey midir?

14 Ekim ve 9 Aralık seçimleriyle toplumumuz «olağanüstü dönem» in karanlığıyla baskısından yavaş yavaş yavaş uzaklaşıyor. Sınırlı bir demokratik ortam içerisinde, çalışan kitlelerin özgürlük ve demokrasi mücadelesi yeniden güç kazandıkça; küçük burjuva kökenli aydınlar da yeni bir moral, yeni bir güç, yeni bir atılım kazanacaklar ve tekelci burjuvazinin kültür alanında tezgâhladığı oyunlardan giderek sıyrılacaklardır. Yurtsever aydınların metafizik ve idealist görüşleri tarihin çöp kutusuna atarak yeniden toplumcu bilime dönecekleri ve dünyanın gizli değil, gerçek sahiplerine karşı, çalışan kitlelerin yürüttüğü özgürlük ve demokrasi mücadelesine içtenlikle omuz verecekleri günler hiç te uzak değildir.

MEYAK VE ÖYAK GİRİŞİMLERİ

(Baştarafı sayfa l'de)

«Meyak - Öyak» konusunım ne fikri, ne girişimi bizden gelmiştir ve ne de yöneticisi biz olacağız. Demek ki, insiyatif bizim dışımızdadır. Kadrolarını biz teşkil etmeyeceğiz. Ve bizim ihtiyaçlarımızdafn da doğmamıştır. Ama, geleceğe dönük umut uğruna, bizlerin maaşlarından belli bir oranda kesintiler sürdürülmektedir.

Konuya, önce kendi yerimizi ve devlet biçimimizi belirlemekle girelim.

Geri kalmış bir ülkede yaşıyoruz. Ne var ki, kalkınma çabası içindeyiz. Kalkınmada kapitalist ekonominin yöntemini tercih ettik. Bu yöntem ise insanın İnsan tarafından sömürülmesine dayanır. Ve uygulamada kendine özgü bir süreç içinde, kendine özgü usullerle oluşur.

Kapitalist ekonomi, ücretli emek yamnda nakit-servet birikimini de gerekflj-ir. Bunların her ikisi de yeni, ücretli emek ve nakit birikimi, kolayca elde edilen nesneler değillerdir. Temellerinde, baskı, soygun ve özellikle servet edinme uğruna girişilen akıl ve insanlık dışı uygulama vardır.

Ücretli emek uğruna insanların mülksüzleştirilmesi sonucu elde edileni servetler, kapitale dönüşünceye kadar beli bir süreçten geçmişlerdir.

Bir servetin sermaye olabilmesi için ücretli emeği sömürmesi ve bu sömürülme sonucunda da artı-değer yaratması lâzımdır. Bu servet nakit birikim de olabilir; kıymetli madenler ve değer getiren, değer yaratan başka bir değer de olabilir. Ama, bir servetin sermaye olabilmesi için mutlaka artı-değer yaratması ve bunu da emeği yani insanı sömürmek suretiyle yaratması şarttır.

Kapitalizmin kurulması, bir taraftan insanların yoksullaştinlması, yani küçük mülklerinden yoksun bırakılması ve bir taraftan da kıymeflli madenlerin yağma edilmesi sonucu sağlanabilmiştir. İlkel sermaye birikimi böylesine bir sürecin sonunda elde edilmiştir. İlkel sermaye birikimi olmadan da kapitalizme geçilememiştir. Başka bir yolu da bugüne kadar bulunamamıştır.

Azgelişmiş bir ülke, ilkel sermaye birikimini nasıl sağlayacaktır? Sömürgesi yoktur. Esir ticareti yapmak suretiyle servetler edinemez. Başka ülkeleri yağma edemez. Başka ülkelerin servetlerine zorla elkoyamaz. Çağanızda bizim gibi, gelişine yolunda olan ulusların mülksüzleştiirilmesi bile bazı tehlikeleri beraberinde getirir. Hem kapitalist kalkınma yöntemini benimsediyse ve hem de kapitalist devlet olarak varlığını sürdürme kararında ise ne yapacaktır?

Bu durumun gerçekleşmesi için tek yol bağımsızlığı pahasında olsa, hem bir taraftan yabancı sermayenin koltuğu altına girecektir ve hem de sermaye birikimini sağlamanın yolunu arayacaktır. Bunun da yolu, bir yandan sosyal tepkileri baskı altında tutabilmek için bazı güçleri teşkilâtlandırmak ve her an kendi emrinde hazır bir durumda tutmak ve bir taraftan da demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlarken, tıpkı işgücü piyasasının olduğu gibi, para-sermayenin de piyasasını yaratmaktır. Bu piyasa spekülatif, işlemlerle yaratılır. Bir politikacımı dediği gibi, bunun teşkilâtlısı vardır, teşkilâtsızı vardır. Ama aslına bakarsanız, tefecisinden, en modern bankacısına varıncaya kadar, bütün para kurumlan teşkilâtlıdır. Tefecilerin faaliyeti teşkilâtsız değildir. Arkasında teşkilâtlı banka sermayesinin desteği vardır.

Vatandaş elinde biriken, vatandaşın mütevazî tasarrufu «teşkilâtsız sermaye piyasası» sayılmaz. Geleceğe dönük, çok küçük bir güven, bir umut aracıdır. Bundan dolayı «sermaye piyasası» sayılmaz. Ama, kapitalist yoldan kalkınmanın yöntemini benimsemiş egemen sınıf, vatandaşın bu mütievazi tasarrufuna göz dikmiştir. Kendi kalkınması uğruna onu teşkilâtlandırmaya kararlıdır. Bunun da en kolay yolu, vatandaşın gelirine elkoymaktir. Adıma, ister mecburi tasarruf densin, ister gönüllü tasarruf... Önemli değil. Önemli olan özündeki manadır. Halkçı bir devlet olmadıkça, durumda herhangi bir değişme de olmaz.

İşte, «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimler, böyle bir zorunluluğun sonuçlandır. Bunun da asıl * adı : «Kapitalisti kalkınma için sermaye piyasası yaratmaktır». Ne kadrosu bizim kadromuzdur. Ne fikir bizim fikrimizdir ve ne de girişim bizim girişimimizdiri... Her şey bizim dışımızda oluşmaktadır.

Burada şöyle bir soru akla geliyor: «Öğretmenin, ya da küçük memurun cebine ne girecektir » Vaktiyle, ilkokul öğretmenlerine mahsus yardımlaşma veya Yardım Sandıklan vb,, gibi kuruluşlar öğretmene ne kazandırdıysa.. Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar ve benzeri gibi kurumlarda toplanan paralar sahiplerine fazladan ne sağladıysa, «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimleri de ayni şeyleri sağlayacak ve benzer sonuçlan verecektir.

Bir defa daha söyleyelim : «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimlerin hiçbirinde de, ne insiyatif ve ne de yönetim, asıl sahiplerinin elinde değildir ve olmayacaktır da.

Bizim, tertemiz, yurtsever meslektaşlarımızın hayallerinde, Eğitim Bakanlığı kaynaklı yayınlarla «Oyak» örneği yaşatılmaktadır. Hayallerimiz onlarla şartlanmıştır. Birincinin üzerinde durmayı gereksiz bulmaktayız. Bu yayınların inandırıcılığı hakkında yayın yapanlann imzalan bile o yayınlar hakkında bir kanıya varabilmemizde yeterlidir.

Zannediyoruz ki, meslektaşlarımız, bugünkü şartlar içinde, özelikle Anayasamızın bunca değişikliklere uğramasından ve bunca olaylardan sonra «Öyak» konusunda fazla kafa yormayacaklardır. İnsiyatif bizim elimizde, kadrolar bizim kadrolarımız, devlet kapitalist bir devlet olmadıkça...

BİZE GELEN YAYINLAR

İSPANYA'DA IÇSAVAŞ VE FAŞİZM
Ketro Nenni
Türkçesi : Orhan Suda
Fiyatı : 20 TL.
İsteme Adresi: Suda Yayınları Garan Işhanı, 36/12
Cağaloğhi — İSTANBUL

835 SATIR
SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR
VARAN 3
GECE GELEN TELGRAF
PORTRELER
1 + 1 = BİR
Na2un Hiimet
Fiyatı : 15 TL.
İzlem Yayınevi : Başmusahip Sk. Tan Apt. No : **1**
Cağaloğlu — İSTANBUL

SOSYALİZMİN ALFABESİ
Leo Huberman
8 TL.
Odak Yayınları
BİLİMDE VE FELSEFEDE
DİYALEKTİK NEDİR
Ali Kızılırmak
5 TL.
Odak Yayınları
İsteme Adresi : Atatürk Bulvarı 105/13
ANKARA

YENİ DÖNEM
Aylık Dergi, Yıllık Abone : ,50 TL, Altı Aylık : 25 TL
Haberleşme ve Havale Adresi : P.K. 433 BURSA

YEDİNCİ SANAT
Aylık Sinema Dergisi
Sayısı : 5 TL, Yıllık Abone : 50 TL, Altı Aylık : 25 TL.
Yazışma ve Havale Adresi : P.K. 654 BEYOĞLU . İSTANBUL

İLKE
Aylık İnceleme, Yorum, Belge Dergisi
Yazışma ve Havale Adresi : P.K. 1222 İSTANBUL
Yıllık Abone : 1000 TL. Altı Aylık : 50 TL.
Sayısı : 10 TL.

TÜRKİYE PROLETARYASI
A.ŞNUROVI
86 Sayfa 7,5 TL.
İsteme Adresi :
YAR YAYINLARI P.K. 37
İSTANBUL

«... Şnurov'un 'Türkiye Poletaryası' adlı bu önemli incelemesi gerek Jön Türk iktidarı sırasında Türkiye'nin sosyo-ekcHnomik yapısını, burjuvazi yaratma ve yabancı sermaye ile bütünleşme çabalarını; bu kapitalistleşmeye paralel olarak işçi sınıfının gelişmesini 1923-1929 dönemindeki ağır koşullarını, hem burjuvazi, hem de iktidar ile çatışmasını belgelerle ortaya koymaktadır.»

VARLIK YAYINLARI
Teknoloji Çağında
*
KALKINMA SORUNU
Metin Ülgüray
204 Sayfa 10 TL.
HALKLARIN PSİKOLOJİSİ
Prof. Abel Mıroğlu
188 Sayfa, 10 TL.
*
ÇAĞDAŞ SANAT FELSEFESİ
Adnan Turani
241 Sayfa, 15 TL.
VARLIK YILLIĞI 1974
633 Sayfa 25 TL.
*
İNCİ
John Steınbeck
Roman
128 Sayfa, 8 TL.
GULLİVER'in YOLCULUKLARI
110 Sayfa, 4 TL.

TÖB — DER
Sahibi : Aü Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel : 25 14 52 - 17 49 27
Aban© : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülketer : Yülik 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.
ŞARK MATBAASI ANKARA — 1973

Sayın : ....
....
....